

การละเล่นฟุ้งเรือ วัดมะขามเรียง

ตำบลไฟขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

การละเล่นฟุ้งเรือ วัดมะขามเรียง

ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

การละเล่นฟุ้งเรือ วัดมะขามเรียง

ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

บรรณาธิการ	อาจารย์ณฤทธิ์ ประจงแต่ง	ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม
กองบรรณาธิการ	รศ.พีระพงษ์ กุลพิศาล ผศ.สุวัฒน์ บุศย์เมือง อาจารย์วรวิทย์ คำพลีก อาจารย์ ดร.วิเนส จันทะวงษ์ศรี	ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักศิลปะและวัฒนธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักศิลปะและวัฒนธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักศิลปะและวัฒนธรรม รองผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหัวหน้าสำนักงาน ผู้อำนวยการ
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	นางสาวชุตินา อิมนิรันต์ นางสาวณัฐวัลรัตน์ ดอกไม้งาม นายสุชาติ อ่อนสันทัด	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป นักวิชาการศึกษา เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
ผู้แต่ง	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศรีสุภา นาคธน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธนิดา ภู่แดง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วนิดา เพิ่มศิริ นาย ประยงค์ จันทรณาย	
พิมพ์ครั้งที่ 1	สิงหาคม 2567	
จำนวน	150 เล่ม	
ISBN	978-974-283-042-7	

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

321 ถนนนารายณ์มหาราช ตำบลทะเลชุบศร อำเภอมอเมืองลพบุรี

จังหวัดลพบุรี 15000 โทรศัพท์ 0 3641 3096 www.culture.tru.ac.th

พิมพ์ที่

บริษัท พี.เอ.สีฟวิ่ง จำกัด

4 ซอยสิรินธร 7 แขวงบางบำหรุ เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700

โทรศัพท์ 0 2881 9890

คำนำ

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ได้ดำเนินโครงการการบูรณาการศิลปวัฒนธรรมกับการเรียนการสอน วิจัย การบริการวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น กิจกรรมวิจัยองค์ความรู้ศิลปวัฒนธรรม 3 บุรี เรื่อง การละเล่นฟุ้งเรือ วัดมะขามเรียง ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี : แนวทางการอนุรักษ์ เพื่อศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการทำเรือฟุ้ง การละเล่นฟุ้งเรือ และแนวทางการอนุรักษ์การละเล่นฟุ้งเรือของชุมชนวัดมะขามเรียง ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มีบทบาทหน้าที่ในการทำนุบำรุง สืบสาน และเผยแพร่งานด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้เล็งเห็นว่าชุมชนวัดมะขามเรียงเป็นชุมชนแห่งเดียวในประเทศไทย ที่มีประเพณีการละเล่นฟุ้งเรือ มีการสืบสานการละเล่นฟุ้งเรือประจำปี ระหว่างวันที่ 13-15 เมษายน ของทุกปี จึงได้จัดพิมพ์และเผยแพร่หนังสือเล่มนี้ขึ้นมาเพื่อการอนุรักษ์การละเล่นฟุ้งเรือ สร้างความตระหนักแก่เยาวชน ประชาชน และองค์กรในชุมชน ให้มีความรักและหวงแหนการละเล่นฟุ้งเรือ ส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการทำเรือฟุ้งและการละเล่นฟุ้งเรือให้เยาวชนอย่างจริงจัง และเผยแพร่การละเล่นฟุ้งเรือให้กว้างขวางไปยังชุมชนอื่น ๆ รวมทั้งอนุรักษ์และสืบทอดให้คงอยู่สืบไป

อาจารย์ณฤทธิ์ ประจงแต่ง
ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

สารบัญ

4

ความเป็นมาเกี่ยวกับการละเล่นฟุ้งเรือ	5
บริบทชุมชนวัดมะขามเรียง	9
ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการทำเรือฟุ้งของชุมชนวัดมะขามเรียง	17
การละเล่นฟุ้งเรือของชุมชนวัดมะขามเรียง	30
ปัญหาในการสืบสานประเพณีการละเล่นฟุ้งเรือ	55
แนวทางการอนุรักษ์และการสืบทอดประเพณีการละเล่นฟุ้งเรือ	55
บรรณานุกรม	58

ความเป็นมาเกี่ยวกับการละเล่นฟุ้งเรือ

1. ความหมายของเรือฟุ้ง

คำว่า เรือฟุ้ง หมายถึง อุปกรณ์ที่ใช้เล่นการละเล่นของไทยอย่างหนึ่ง มีลักษณะเป็นไม้แบน ๆ ยาวประมาณสองฟุตครึ่ง กว้างประมาณสามฟุต ทำเป็นรูปคล้ายเรือจริง ๆ ตอนส่วนหัวมีลักษณะแหลม ส่วนท้ายมีลักษณะมน (บ้านจอมยุทธ์ : การเล่นการพนันตามบัญชี ข., 2543) วิธีเล่น คือ ผู้เล่นจะเอาเรือฟุ้งนี้ฟุ้งบนพื้นเรียบ ๆ จากเส้นจุดเริ่มต้นไปยังจุดที่กำหนดเป็นเส้นชัย ทีละคน ๆ จนครบตามจำนวนผู้เล่นทุกคน มีการตัดสินแพ้ชนะ โดยถ้าเรือของผู้ใดไปหยุดถึงเส้นชัยก็ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ชนะ หรือหยุดใกล้เส้นชัยกว่าผู้เล่นอื่นก็ถือว่าเป็นผู้ชนะเช่นเดียวกัน ในปัจจุบัน เรือฟุ้ง หมายถึง อุปกรณ์ที่ใช้เล่นการละเล่นของไทยอย่างหนึ่ง ทำจากไม้ไผ่ มีลักษณะเป็นไม้แบน ๆ ความกว้างประมาณ 1 นิ้ว ส่วนความยาวนั้นมีขนาดไม่แน่นอน อยู่ที่ความถนัดของผู้เล่นแต่ละคน ซึ่งความยาวจะอยู่ระหว่าง 7 คอก (3.50 เมตร) ถึง 3 วา (6 เมตร) มีรูปร่างเรียวยาว เพื่อให้มีลักษณะคล้ายเรือ ตอนส่วนหัวมีลักษณะแหลม ส่วนท้ายมีลักษณะเรียวยาว

2. การแข่งขันฟุ้งเรือ

การแข่งขันฟุ้งเรือ จัดเป็นประเพณีการละเล่นของชาวไทยชนิดหนึ่ง โดยมีการสันนิษฐานว่าน่าจะเกิดขึ้นในช่วงปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ไม่พบหลักฐานที่แน่ชัด และตามคำบอกเล่าของผู้สูงอายุหลาย ๆ ท่าน ระบุว่าในช่วงตอนต้นแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ นิยมเล่นกันมากในกลุ่มผู้ประกอบอาชีพชาวนา ซึ่งหลังจากเก็บเกี่ยวธัญญาหารเสร็จแล้ว ชาวนาจะมีเวลาว่างมากก็จะชวนกันมาถางตอข้าวออก เพื่อใช้เป็นทางสำหรับทำสนามแข่งฟุ้งเรือ (ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2553, ย่อหน้า 6) และนิยมเล่นมาอย่างต่อเนื่องจนถึงสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี จึงยุติการเล่น เพราะมีการประกาศให้การเล่นฟุ้งเรือเป็น “การพนัน” ประเภทหนึ่ง จึงทำให้การละเล่นฟุ้งเรือหายไปจากสังคมไทยระยะหนึ่ง

3. การขออนุญาตจัดการแข่งเรือฟ่ง

ปัจจุบัน การละเล่นฟ่งเรือ ถือเป็นการเล่นประเภท ข ตาม พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 บัญชี ข. (พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช, 2478) และตามพระราชบัญญัติการพนัน ฉบับปัจจุบัน เนื่องจากในการเล่นมีการแข่งขันแพ้ชนะ ดังนั้นในการเล่นจำเป็นต้องขออนุญาต

3.1 การละเล่นหรือการแข่งขัน ตามบัญชี ข. ระบุไว้ ตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ประกอบด้วยกิจกรรมหรือการละเล่น จำนวน 28 ชนิด คือ

3.1.1 การละเล่นต่าง ๆ ซึ่งให้สัตว์ต่อสู้หรือแข่งกัน เช่น ชนโค ชนไก่ กัดปลา แข่งม้า ฯลฯ นอกจากนี้ที่กล่าวไว้ในหมายเลข 17 แห่งบัญชี ก. (หมายเลข 17 การเล่นซึ่งมีการทรมานสัตว์ เช่น เอาเม็ดหรือหนามผูก หรือวางยาเบื่อเมาให้สัตว์ชนหรือต่อสู้กัน หรือสูมไฟบนหลังเต่าให้วิ่งแข่งกัน หรือการเล่นอื่น ๆ ซึ่งเป็นการทรมานสัตว์ อันมีลักษณะคล้ายกับที่ว่ามานี้)

3.1.2 วิ่งวัวคน

3.1.3 ชกมวย มวยปล้ำ

3.1.4 แข่งเรือฟ่ง แข่งเรือลื้อ

3.1.5 ซี่รูป

3.1.6 โยนห่วง

3.1.7 โยนสตาจค์หรือวัตถุใด ๆ ลงในภาชนะต่างๆ

3.1.8 ตกเบ็ด

3.1.9 จับสลากโดยวิธีใด ๆ

3.1.10 ยิงเป้า

3.1.11 ปาหน้าคน ปาสัตว์ หรือสิ่งใด ๆ

3.1.12 เต้าข้ามด่าน

3.1.13 หมากแกว

- 3.1.14 หมากหัวแดง
- 3.1.15 ปิงโก
- 3.1.16 สลากกินแบ่ง สลากกินรวบหรือการเล่น
อย่างใดที่เสี่ยงโชคให้เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่ง
- 3.1.17 โตแตไลเซเตอร์ สำหรับการเล่นอย่างใด
อย่างหนึ่ง
- 3.1.18 สวีป สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง
- 3.1.19 บู้กเมกิง สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง
- 3.1.20 ขายสลากกินแบ่ง สลากกินรวบ หรือสวีป
ซึ่งไม่ได้ออกในประเทศไทย แต่ได้จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายของ
ประเทศที่จัดนั้น
- 3.1.21 ไพ่นกกระจอก ไฟต่อแต้ม ไฟต่าง ๆ
- 3.1.22 ควด
- 3.1.23 บิลเลียด
- 3.1.24 ซ็องอ้อย
- 3.1.25 สะบ้าทอย
- 3.1.26 สะบ้าชุด
- 3.1.27 ฟุตบอลโต๊ะ
- 3.1.28 เครื่องเล่นซึ่งใช้เครื่องกล พลังไฟฟ้า พลัง
แสงสว่าง หรือพลังอื่นใดที่ใช้เล่นโดยวิธีสัมผัส เลื่อน กด ดึง ดัน ยิง โยน
โยก หมุน หรือวิธีอื่นใดซึ่งสามารถทำให้แพ้ชนะกันได้ ไม่ว่าจะโดยมีการนับ
แต้มหรือเครื่องหมายใด ๆ หรือไม่ก็ตาม

3.2 การขออนุญาตจัดการแข่งเรือฟุ้ง

การขออนุญาตจัดการแข่งเรือฟุ้ง ต้องมีการออกไป
ใบอนุญาตจัดให้มีการแข่งเรือฟุ้ง โดยในเขตกรุงเทพมหานคร ติดต่อขอ
ใบอนุญาตได้ที่ศูนย์บริการประชาชน (วังไซยา) ส่วนในต่างจังหวัด ติดต่อขอ

ใบอนุญาตได้ที่ทำการปกครองอำเภอ เอกสาร/หลักฐานที่ใช้ ประกอบด้วย (กรมการปกครอง, 2558)

3.2.1 บัตรประจำตัวประชาชน ฉบับจริง 1 ฉบับ (กรณีบุคคลธรรมดา)

3.2.2 บัตรประจำตัวข้าราชการหรือพนักงาน องค์การของรัฐ ฉบับจริง 1 ฉบับ (กรณีไม่มีเอกสารตามข้อ 1)

3.2.3 สำเนาหนังสือสำคัญนิติบุคคลที่ออกให้ไม่เกิน 6 เดือน ที่รับรองสำเนาถูกต้อง สำเนา 1 ฉบับ (กรณีนิติบุคคล)

3.2.4 หนังสือมอบอำนาจ ฉบับจริง 1 ฉบับ (กรณีมอบอำนาจ)

3.2.5 สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนผู้มอบอำนาจ สำเนา 1 ฉบับ (กรณีมอบอำนาจ)

3.2.6 สำเนาทะเบียนบ้านของผู้มอบอำนาจ สำเนา 1 ฉบับ (กรณีมอบอำนาจ)

3.2.7 แผนที่แสดงที่ตั้งของสถานที่เล่นการพนัน และเส้นทรงสัญญาณ ฉบับจริง 1 ฉบับ

3.3 ค่าธรรมเนียม

การขออนุญาตจัดการแข่งเรื่อฟุ้ง ต้องมีการออกใบอนุญาตและเสียค่าธรรมเนียม คือ

3.3.1 ในเขตกรุงเทพมหานคร วันละ 200 บาท

3.3.2 ในเขตจังหวัดอื่น วันละ 200 บาท

3.4 ระยะเวลาที่ใช้ในขั้นตอนการขออนุญาต คือ 90 วัน

3.5 นโยบายให้ออกใบอนุญาต กระทรวงมหาดไทยมี

นโยบายให้ออกใบอนุญาตให้เล่นได้ในงานกาชาด หรืองานประจำปีของจังหวัด ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อหารายให้กาชาดเพื่อใช้จ่ายในกิจการสาธารณกุศลเท่านั้น

ปัจจุบัน การละเล่นฟุ้งเรือ มีให้เห็นเพียงชุมชนวัดมะขามเรียง ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี ที่ยังคงอนุรักษ์สืบสานประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมท้องถิ่นให้คงอยู่ ผู้สนใจสามารถมาชมการละเล่นฟุ้งเรือแบบเต็มรูปแบบได้ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ระหว่างวันที่ 13-15 เมษายน ของทุกปี ณ วัดมะขามเรียง ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

บริบทชุมชนวัดมะขามเรียง

จากการศึกษาข้อมูลบริบทชุมชนวัดมะขามเรียง ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี (องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี, 2563 ข.) มีรายละเอียดดังนี้

1. สภาพทั่วไป

1.1 ที่ตั้ง

ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี มีการปกครองในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขวาง มีที่ทำการตั้งอยู่หมู่ที่ 1 โดยอยู่ห่างจากอำเภอบ้านหมอไปทางทิศตะวันตก ประมาณ 13 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลโคกใหญ่ อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

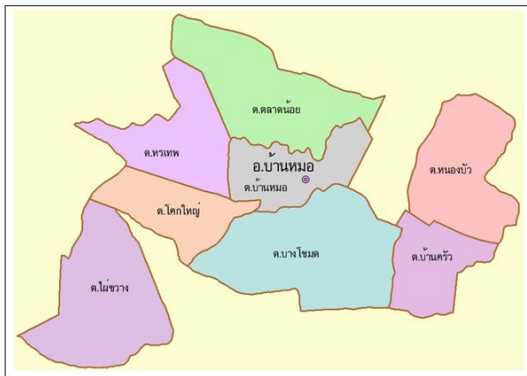
ทิศใต้ ติดต่อกับพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลวังแดง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านร่อม อำเภอนครชัยศรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

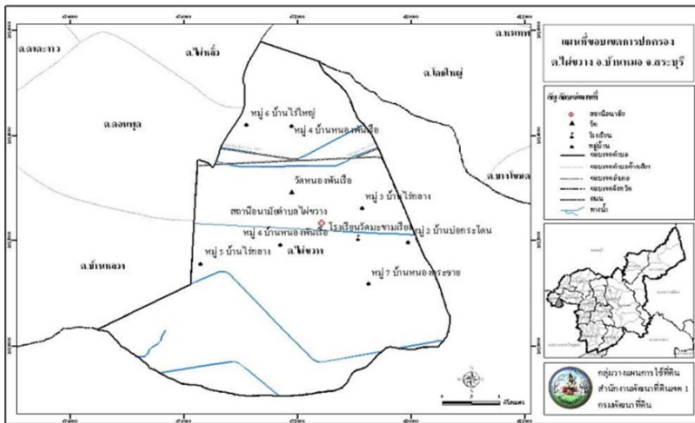
ทิศตะวันตก ติดต่อกับพื้นที่ อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี

ภาพ 1 แผนที่จังหวัดสระบุรี
 ที่มา (สำนักงานเกษตรจังหวัดสระบุรี, ม.ป.ป.)

ภาพ 2 แผนที่แสดงขอบเขตตำบล อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
 ที่มา (สำนักงานเกษตรจังหวัดสระบุรี, ม.ป.ป.)

ภาพ 3 แผนที่แสดงขอบเขตหมู่บ้าน ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี ที่มา (กรมพัฒนาที่ดิน, 2556, หน้า 2-2)

1.2 เนื้อที่

ตำบลไผ่ขวาง มีเนื้อที่ประมาณ 26.68 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 16,675 ไร่

1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

เป็นที่ราบลุ่ม มีคลองชลประทานตัดผ่านในเขตพื้นที่ 3 สาย จึงทำให้มีน้ำอุดมสมบูรณ์สภาพดิน ฟ้า อากาศ โดยทั่วไป อยู่ในเกณฑ์ปกติ

1.4 จำนวนหมู่บ้าน

จำนวนหมู่บ้านในเขตตำบลไผ่ขวาง มีหมู่บ้านจำนวน 7 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1 บ้านหนองพันเรือ

หมู่ที่ 2 บ้านบ่อกระโดน

- หมู่ที่ 3 บ้านไร่กลาง
- หมู่ที่ 4 บ้านหนองพันเรือ
- หมู่ที่ 5 บ้านไร่กลาง
- หมู่ที่ 6 บ้านไร่ใหญ่
- หมู่ที่ 7 บ้านหนองชายเขา

1.5 ประชากร

ประชากรรวมทั้งสิ้น จำนวน 2,750 คน แยกเป็นชาย 1,318 คน หญิง 1,432 คน ความหนาแน่นประชากรต่อพื้นที่เฉลี่ย 101 คน/ตารางกิโลเมตร

1.6 องค์กรศาสนา

วัด จำนวน 2 แห่ง คือ

1.6.1 วัดมะขามเรียง ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

1.6.2 วัดหนองพันเรือ ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

1.7 สถานศึกษา

1.7.1 โรงเรียนระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1 แห่ง คือ โรงเรียนวัดมะขามเรียง

1.7.2 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 1 แห่ง

1.7.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง

1.7.4 ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 7 แห่ง

2. สภาพเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร ได้แก่ ทำนา คิดเป็นพื้นที่ จำนวน 11,905 ไร่ การเพาะเห็ดฟาง จำนวน 40 ครัวเรือน นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงเป็ด ไก่ ไข่บริโภคและจำหน่าย เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย หน่วยธุรกิจในพื้นที่ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

2.1 ปี่ม้าน้ำ จำนวน 3 แห่ง

2.2 ร้านปะยาง จำนวน 1 แห่ง

2.3 อุ้ซ่อมรถ จำนวน 3 แห่ง

3. สภาพทางสังคม

3.1 การศึกษา

3.1.1 โรงเรียนประถมศึกษา 1 แห่ง

3.1.2 โรงเรียนมัธยม 1 แห่ง

3.1.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง

3.1.4 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 1 แห่ง

3.1.5 ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 7 แห่ง

3.2 การสาธารณสุข

3.2.1 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 1 แห่ง

3.2.2 อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100

3.3 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ศูนย์ อปพร. 1 แห่ง

4. การบริการพื้นฐาน

4.1 การคมนาคม

ตำบลไผ่ขวาง มีการคมนาคมทางบกโดยใช้เส้นทาง
คมนาคม ดังนี้

4.1.1 ทางหลวงจังหวัด หมายเลข 3267 ตัดผ่าน
ทางตอนเหนือของตำบลในแนวตะวันตก ตะวันออก ผ่านหมู่ที่ 1,3,4,5 และ
หมู่ที่ 6

4.1.2 ทางลาดยางสายบ้านร่อม-ดอนพุด

4.1.3 การคมนาคมติดต่อภายในระหว่างหมู่บ้าน
ต่าง ๆ ใช้ถนนคอนกรีตเสริมเหล็กและถนนลูกรัง ซึ่งมีเครือข่ายเชื่อมต่อทั่วถึง
กันทุกหมู่บ้าน

4.2 การโทรคมนาคม

4.2.1 จุดบริการ Internet ตำบล ฟรี 1 จุด ที่สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขวาง

4.2.2 โทรศัพท์สาธารณะ 3 แห่ง

4.2.3 โทรศัพท์บ้านส่วนบุคคล

4.2.4 โทรศัพท์เคลื่อนที่ส่วนบุคคล

4.3 การไฟฟ้า

ในตำบลไผ่ขวาง มีไฟฟ้าครอบคลุมครบทุกหมู่บ้าน

4.4 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

4.4.1 น้ำประปาครบทุกหมู่บ้าน จำนวน 7 แห่ง

4.4.2 บ่อบาดาล จำนวน 5 แห่ง

4.4.3 คลองชลประทาน จำนวน 3 แห่ง

4.4.4 บ่อน้ำ จำนวน 3 แห่ง

5. วัดมะขามเรียง

วัดมะขามเรียง (องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขวาง อำเภอ บ้านหมอ จังหวัดสระบุรี, 2563 ข.) ตั้งอยู่ ณ เลขที่ 66 หมู่ 2 บ้านบ่อกระโดน ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี แรกเริ่มตั้งเป็นสำนักสงฆ์ ซึ่งไม่ทราบว่าตั้งขึ้นเมื่อใด จนกระทั่ง พ.ศ. 2470 สำนักสงฆ์แห่งนี้ก็มีพระภิกษุอยู่มากพอสมควร และมี พระอธิการปลั่ง คชบุตร เป็นกำลังสำคัญร่วมมือกันกับฆราวาส บุคคลสำคัญฝ่ายฆราวาส คือ กำนันอาจ อาจหาญ และชาวบ้านตำบลไผ่ขวาง ร่วมกันพัฒนาสำนักสงฆ์แห่งนี้ ให้มั่นคงแข็งแรง โดยกำนันอาจ อาจหาญ ได้เสียดสละบริจาคที่ดินให้เป็นที่ตั้ง

ภาพ 4 วัดมะขามเรียง

ที่มา (องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี, 2563 ก.)

วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2472 วัดมะขามเรียงได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมากว้าง 80 เมตร ยาว 120 เมตร มีเจ้าอาวาสองค์แรกของวัด คือ พระอธิการปลั่ง คชบุตร โดยได้เปิดสอนพระปริยัติธรรม เมื่อ พ.ศ. 2478 เพราะมีพระที่เป็นกำลังสำคัญเข้ามาช่วยเหลือด้านพระพุทธศาสนาของวัดที่เข้มแข็ง คือ พระตาบ อดตกาโม

พ.ศ. 2488 พระอธิการปลั่ง คชบุตร ลาสิกขาสู่เพศคฤหัสถ์ ทางคณะสงฆ์เห็นว่า พระตาบ อดตกาโม เป็นผู้มีความมุ่งมั่น และเข้มแข็งในการปฏิบัติภารกิจทางพุทธศาสนา จึงได้มอบหมายให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดมะขามเรียง ตั้งแต่ พ.ศ. 2489

หลังจากหลวงพ่อตาบได้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสแล้ว ศาลาการเปรียญ และกุฏิสงฆ์ ก็ได้รับการพัฒนาจนเจริญรุ่งเรืองเป็นลำดับมา

โรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาลที่ตั้งอยู่ในบริเวณวัดมะขามเรียง ก็นับว่าเป็นผลงานอันเกิดจากการเห็นการณ์ไกลของหลวงพ่อตาบ ซึ่งท่านได้มุ่งมั่นเพียรพยายามในการให้การอุปถัมภ์อยู่มิได้ขาด

หลวงพ่อตาบ ได้ละสังขารลงเมื่อ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2532 สิริอายุ 78 ปี แต่ร่างกายสังขารของท่าน ไม่น่าเปื่อย บรรดาลูกศิษย์จึง นำสังขารร่างของท่านใส่ไว้ในโลงแก้ว ตั้งไว้ให้บรรดาพุทธศาสนิกชนได้กราบไหว้

ภาพ 5 พระครูเวชคามคณารักษ์ (ตาบ อตตกาโม)
ที่มา (องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี,
2563 ก.)

ปัจจุบัน พระครูศุภธรรมคุณ ได้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส วัดมะขามเรียง ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี และดำรงตำแหน่งเจ้าคณะอำเภอบ้านหมอ ซึ่งเป็นศิษย์เอกของหลวงพ่อตาบ ท่านได้เป็นกำลังสำคัญในการริเริ่มฟื้นฟูประเพณีการละเล่นฟุ้งเรือ ให้กลับมาเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นชุมชนวัดมะขามเรียง ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี

ภาพ 6 พระครูศุภธรรมคุณ
เจ้าอาวาสวัดมะขามเรียง ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหม้อ จังหวัดสระบุรี

ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการทำเรือฟุ้งของชุมชนวัดมะขามเรียง

สำหรับประชาชนของชุมชนวัดมะขามเรียง ประกอบไปด้วยประชาชนที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านที่ 2 บ้านบ่อกระโดน หมู่บ้านที่ 3 บ้านไร่กลาง และหมู่บ้านที่ 7 บ้านหนองชายเขา ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหม้อ จังหวัดสระบุรี ซึ่งนับว่าเป็นเพียงชุมชนเดียวที่มีประเพณีการละเล่นฟุ้งเรือ ถือเป็น การละเล่นประจำถิ่น มีการสืบสานประเพณีการละเล่นฟุ้งเรือประจำปีช่วง ประเพณีสงกรานต์ ระหว่างวันที่ 13-15 เมษายน ของทุกปีจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้เพื่อช่วยกันอนุรักษ์สืบสานประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมท้องถิ่นให้คงอยู่ คู่กับสังคมไทยสืบไปแล้ว ยังก่อให้เกิดความรักสามัคคีในชุมชน เพราะในการ เล่นมีทั้งการแข่งขันแบบเดี่ยวและเล่นเป็นหมู่คณะ รวมทั้งมีการแข่งขัน ระหว่างหมู่บ้านหรือชุมชนด้วย

1. ประวัติการละเล่นฟุ้งเรือ

การแข่งขันฟุ้งเรือ เป็นประเพณีการละเล่นของชาวไทยชนิดหนึ่ง สันนิษฐานว่าน่าจะเกิดขึ้นในช่วงปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ไม่พบหลักฐานที่แน่ชัด จากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุหลาย ๆ ท่าน ได้ข้อมูลว่าในช่วงตอนต้นแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ กีฬาการแข่งขันฟุ้งเรือนี้นิยมเล่นกันมากในหมู่ชาวนา การแข่งขันฟุ้งเรือ เกิดขึ้นที่วัดมะขามเรียง ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี เมื่อวันที่ 13-15 เมษายน พ.ศ. 2543 โดยเมื่อประมาณปีพุทธศักราช 2540 “พระครูศุภธรรมคุณ” เจ้าอาวาสวัดมะขามเรียง เจ้าคณะอำเภอบ้านหมอ ศิษย์เอกของหลวงพ่อบาป เกจิอาจารย์ชื่อดังของอำเภอบ้านหมอ ท่านได้คิดริเริ่มประเพณีการละเล่นฟุ้งเรือ ให้กลับมาเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น ท่านได้ให้ข้อคิดในการฟื้นฟูประเพณีแข่งขันเรือฟุ้งกับสภาวัฒนธรรมตำบลไผ่ขวาง สภาวัฒนธรรมตำบลไผ่ขวางเห็นชอบร่วมกัน ดังนั้นผู้นำท้องถิ่นต่าง ๆ ก็เริ่มสืบหาเรือฟุ้งที่จะนำมาใช้แข่งขัน ค้นหาผู้รู้ ผู้ที่เคยแข่งเรือฟุ้งเมื่อ 50-60 ปีมาแล้ว โดยมีกำนันน้อย คำมี (ต่อมาได้ดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขวาง) ได้ค้นพบผู้อาวุโส คือ นายกิ่ง สุดสาระ นักทำเรือฟุ้ง อายุ 78 ปี ผู้ซึ่งเคยทำเรือฟุ้งขายลำละ 3 บาท เมื่อ 50 ปีที่ผ่านมา ซึ่งเทียบกับราคาทองคำขณะนั้น ทองคำราคา บาทละ 24 บาท คิดเป็นมูลค่าเงินบาทไทยในช่วงปี พ.ศ.2543 ก็เกือบลำละประมาณ 1,000 บาท กำนันน้อย คำมี ก็พยายามไปหาไม้ไผ่ลำมะรอกตามสูตรโบราณซึ่งเป็นอุปกรณ์หลัก และซื้ออุปกรณ์อื่น ๆ ประกอบด้วยน้ำตาลอ้อย ตะไบ และกระดาษทราย ไปให้นายกิ่ง สุดสาระ สร้างเรือฟุ้ง จำนวน 4 ลำ เพื่อเป็นเรือต้นแบบ ในกระบวนการทำเรือฟุ้งต้องใช้ระยะเวลาประมาณเดือนเศษ เพราะต้องหาไม้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนมาผ่านกระบวนการทำที่ประณีตและมีรายละเอียดอีกหลายขั้นตอน เพื่อให้ได้เรือที่สมดุลไม่เสียศูนย์เรือ ขนาดของเรือฟุ้งกว้างประมาณ 1 นิ้ว หนาประมาณนิ้วครึ่ง ยาวตั้งแต่ 6 ศอก ถึง 12 ศอก แล้วแต่ความถนัดต่อขนาดเรือของผู้แข่งขัน สมัยก่อนผู้แข่งขันจะมีความรักและหวง

แหงเรือฟุ้งมาก ถือเป็นของรักของหวง ผู้แข่งขันจะต้องฝึกซ้อมกับเรือที่ตัวเองหรือซื้อมาก็ได้ จนเรียกว่า “สู้ใจเรือ” ก่อนจะไปแข่งขันกับคนอื่น สำหรับเรือฟุ้งลำที่เจ้าของรักและหวงแหน จะมีการเลี่ยมหัวเรือและหางเรือด้วยเงินหรือทองเหลือง เพื่อความสวยงามและความคงทนถาวร (ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2553, ย่อหน้า 1)

2. ภูมิปัญญาไทยกับประเพณีการละเล่นฟุ้งเรือ

ภูมิปัญญาไทยที่แฝงอยู่ในประเพณีการละเล่นฟุ้งเรือมีหลายอย่าง ที่เด่นชัด คือ ภูมิปัญญาด้านการทำเรือฟุ้ง ตั้งแต่การเลือกหาไม้ไผ่ลำมะรอกตามสูตรโบราณซึ่งเป็นอุปกรณ์หลัก และขั้นตอนวิธีการทำเรือ เช่น การพิจารณาหาไม้ไผ่ที่แก่ได้อย่างที่เหมาะสมในการนำมาทำเรือฟุ้ง ซึ่งต้องมีความแข็งแรง สามารถโกนไม้ขึ้นรูปเรือได้ตามต้องการ (โกน หมายความว่า ขูดด้วยของมีคม เช่น มีด ให้เรียบเสมอกัน) และวางตากแดด ไว้ 2-3 สัปดาห์ เพื่อให้เนื้อไม้แห้ง ไม่ยืดหยุ่น ไม่หดตัว ไม้ไผ่บางลำที่มีอายุไม่พอดีก็จะเหี่ยวยุบ ไม่สามารถใช้ได้ หลังจากตากแดดไว้เรียบร้อยแล้ว หลังจากนั้นจะตัดไม้โดยใช้มีดตาลอ้อยทาทาไม้ไผ่ และนำไปปลานไฟ รอให้น้ำตาลอ้อยเริ่มมีฟองก็แสดงว่าไม่ร้อนมาก มีความร้อนพอเหมาะที่จะตัดไม้ไผ่ให้มีความตรงตามที่ต้องการ ระวังต้องไม่ลนไฟนานเกินไป เพราะถ้าลนไฟนานไม้ไผ่จะไหม้ เสียคุณสมบัติในการยืดหยุ่น เมื่อตัดไม้ไผ่ให้ตรงและมีความแห้งพอดีแล้ว ก็จะใช้มีดเหลาไม้ไผ่ให้ได้รูปเรือฟุ้ง ในการเหลารูปเรือฟุ้งต้องระวังให้เรือฟุ้งได้ศูนย์ คือ มีความสมดุลกันตลอดทั้งลำเรือ รวมทั้งการขีดด้วยกระดาษทรายเพื่อให้ผิวเรือเรียบก็ต้องระวังอย่าให้เรือเสียศูนย์เช่นกัน ซึ่งทั้งหมดต้องอาศัยภูมิปัญญา ความชำนาญเฉพาะบุคคล ไม่ใช่ทุกคนสามารถทำเรือฟุ้งได้

3. การทำเรือฟุ้ง

3.1 วัสดุที่ใช้ทำเรือฟุ้ง

3.1.1 ไม้ลำมะรอก ในการทำเรือฟุ้งเพื่อใช้แข่งขัน ฟุ้งเรือ นิยมใช้ไม้ลำมะรอก เนื่องจากมีลำต้นตรง มีปล้องยาวและมีความเหนียวมากกว่าไม้ไผ่อื่น ๆ แต่หากหาไม้ลำมะรอกไม่ได้ก็จะใช้ไม้ไผ่สีสุกแทน

ศูนย์ปฏิบัติการพืชเศรษฐกิจ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (ม.ป.ป.) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับไผ่ลำมะลอก (*Bambusa longispiculata*) คือ เป็นไผ่ขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ เป็นพุ่มใหญ่ ระหว่างลำต่อลำห่างกันพอสมควร สูงประมาณ 10-15 เมตร เป็นประเภทขึ้นลำเดี่ยว บริเวณโคนต้นสะอาด ผลัดใบทุกฤดูร้อน ลำต้นสีเขียวแก่ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 7-10 เซนติเมตร ปล้องห่างปานกลาง ข้อเรียบไม่มีคาย ลำต้นจะแตกใบจากพื้นดินประมาณ 6-7 เมตร เนื้อหนาประมาณ 1-2 เซนติเมตร ภายในเรียบเนื้อแข็ง ลำต้นกลวง ไม่มีหนาม ผิวเกลี้ยงสะอาด รูปทรง (เรือนยอด) เป็นพุ่มใหญ่ระหว่างลำต่อลำห่างกันพอสมควร ใบเรียวยาวเล็ก สั้น ก้านใบแตกเป็นพุ่ม มีหน่อใหญ่กว่าลำเดิม กาบสีเหลือง มีคายสีดำ โคนมีสีขาวปนเหลือง พบได้ทั่วทุกภาคของประเทศไทย ขยายพันธุ์โดยการแยกเหง้าและปักชำข้อ

ภาพ 7 ไผ่ลำมะลอก
ที่มา (ขายลำไม้ไผ่ ดำไม้กวาดไม้ไผ่, 2562)

3.1.2 ไผ่สีสุก

ในการแข่งขันพุ่งเรือ หากไม่สามารถหาไม้ไผ่ลำมะลอกได้ก็จะใช้ไม้ไผ่สีสุกแทน เนื่องจากมีลักษณะใกล้เคียงกัน ไผ่สีสุกจากบทความ ไผ่สีสุก ต้นไม้แห่งความมั่งมีศรีสุข (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึง ไผ่สีสุก

(*Bambusa blumeana* Schult) ไร่ว่า เป็นไผ่ขนาดใหญ่ ลำต้นตั้งตรงหรือโค้ง ผิวลำต้นแข็งและเรียบ เมื่อแตกหน่อจะแตกชิดกันเป็นกอใหญ่ แตกกิ่งเฉพาะบริเวณโคนต้นและปลายยอด ความเชื่อ ไผ่ขึ้นมาเป็นกอ หมายถึงความสามัคคีกลมเกลียวของคนในบ้าน นอกจากนี้ไผ่ยังเป็นไม้ที่โอนอ่อนตามลม อันหมายถึงความอ่อนน้อมถ่อมตน ความรักใคร่ปรองดองของคนในครอบครัว ถ้อยทีถ้อยอาศัย ยังถือว่าเป็นไม้กวาดสวรรค์ สามารถปัดกวาดสิ่งชั่วร้ายและนำสิ่งดี ๆ เข้ามาในบ้าน นับเป็นไม้สร้างโชคลาภ ไผ่สีสุกยังเป็นมงคลนามด้วยคำว่า “สีสุก” ไปพ้องกับคำว่า “ศรี” และ “สุข” ต้นไผ่สีสุกเป็นไผ่ขนาดใหญ่ ลำต้นขนาดประมาณ 8-12 เซนติเมตร สูงประมาณ 15-20 เมตร ลำต้นตั้งตรงหรือโค้ง โคนต้นเล็ก กลางลำต้นขยายใหญ่ แล้วเรียวกิ่งลงจนถึงปลายลำต้น ผิวลำต้นแข็งและเรียบ ลำต้นอ่อนมีสีเขียวอมเทาและมีนวล ลำต้นแก่สีเขียวเข้ม เมื่อแก่เต็มที่จะค่อยเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเข้มคล้ายเนื้อสุกจากนั้นจะค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลอมเหลือง หากแก่จนแห้งตายจะกลายเป็นสีเหลืองซีด เมื่อแตกหน่อจะแตกชิดกันเป็นกอใหญ่ แตกกิ่งเฉพาะบริเวณโคนต้นและปลายยอด บริเวณข้อกิ่งของโคนมีหนามแหลม 3 หนามอันกลางจะใหญ่ที่สุด กิ่งปลายยอดไม่มีหนาม ใบของไผ่สีสุกจะแตกออกเป็นใบเดี่ยวเรียงเยื้องสลับกัน 5-8 ใบ ที่ปลายกิ่ง ใบขนาดกลาง ก้านสั้นขนาดใบกว้างราว 1-2 เซนติเมตร ยาว 10-20 เซนติเมตร โคนใบสอบเป็นรูปลิ้ม ปลายเรียวแหลม แผ่นใบและขอบเรียบ ใบสีเขียวเข้มและมีขนสาบมือปกคลุม ใบแก่หรือใบแห้งมีสีน้ำตาล เมื่อร่วงจะมีสีเหลืองซีด ไผ่สีสุกออกดอกเป็นช่อบริเวณปลายยอดของกิ่งที่แตกบริเวณปลายยอด มีดอกย่อยแตกออกบริเวณแต่ละข้อของปลายช่อ ไผ่สีสุกเป็นไผ่ในสกุลไผ่ป่า (*Bambusa*) พบได้ในป่าทั่วทุกภาคของไทย ทั้งในเขตรักษาพันธุ์และชุมชน มีทั้งขนาดเล็กและใหญ่ ไผ่สีสุกสามารถขึ้นเองตามป่าราบและเขาสูง สามารถขยายพันธุ์ด้วยหน่อที่แทงออกมาจากโคนต้น หากปลูกเองมีหลายวิธี เช่น ปลูกด้วยเหง้า เพาะเมล็ด และปักชำ แต่ที่นิยมที่สุดคือการปักชำ โดยตัดท่อนไผ่ให้ติดข้อปล้อง 1 ข้อตา แล้วนำมาปักไว้ในวัสดุชำ เอียงประมาณ 45 องศา ปลูกเรียง

เป็นแถวเดียวกันเพื่อสะดวกในการดูแลรักษา จากนั้นเติมน้ำลงในกระบอกไฟให้เต็ม ประมาณ 4 สัปดาห์หน่อจะแตกออกจากตาไฟ รากจะงอกจากปุ่มใต้ตา อีกวิธีคือตัดท่อนไฟให้ติดข้อตา 2 ข้อตา แล้วเจาะตรงกลางระหว่างข้อตาสำหรับเติมน้ำลงไปในปล้อง แล้วนำไปวางนอนในวัสดุชำแนวราบก็ได้ ก่อนปลูกด้วยการปักชำให้ขุดหลุมกว้างประมาณ 30 x 30 ตารางเซนติเมตร ลึก 50 เซนติเมตร โรยกันหลุมด้วยปุ๋ยคอก 1 ถังเล็ก แล้วคลุกหน้าดินให้ผสมเข้ากัน แล้วจึงนำท่อนไฟลงฝังลึกประมาณ 30-40 เซนติเมตร รดน้ำให้ชุ่ม ในอดีต คนโบราณมักปลูกไผ่สีสุกไว้รอบบ้านเป็นรั้วกันขโมยและกันลม หน่อไม้ที่ยังไม่โผล่พื้นดินใช้ทำอาหารได้ มีรสชาติดี เมื่อโผล่พื้นดินมาประมาณ 20-30 เซนติเมตร มักนิยมเอามาทำหน่อไม้ดอง ไผ่สีสุกยังมีเนื้อไม้หนาแข็งแรงสามารถใช้สร้างบ้านในชนบทได้ทนทาน นอกจากนี้ยังสามารถนำมาทำเครื่องจักสาน เครื่องมือประมง และใช้ทำนั้งร้านสำหรับการก่อสร้างได้ โคนไผ่นิยมนำมาทำไม้คานหาบและกระดาศที่ให้เนื้อเยื่อสูง ใบมีรสขื่นและเผื่อน มีสรรพคุณทางยา สามารถใช้ขับและพอกล้างโลหิตระดูที่เสีย แก้มดลูกอักเสบ ขับปัสสาวะ ตาไฟก็มีรสเผื่อน ใช้แก้อ่อนในกระหายน้ำ แก้พิษไข้ ส่วนของรากมีรสกร่อย เย็นเล็กน้อย สามารถใช้ขับปัสสาวะ ขับนิ่วได้ ชาวไร่ชาวนานิยมปลูกไว้ตามหัวไร่ปลายนา เพราะเชื่อว่าจะช่วยให้ไร่นาอุดมสมบูรณ์ ได้ผลผลิตมาก ยังสามารถตัดมาใช้ทำรั้วนา เพื่อกันวัว ควาย รุกกล้า

ภาพ 8 ไผ่สีสุก
ที่มา (ไผ่สีสุก, ม.ป.ป.)

3.1.3 อุปกรณ์สำหรับตัดไม้

- 1) เลื่อย ใช้สำหรับเลื่อยตัดลำต้น ข้อของไม้

เพื่อเลื่อยตัดส่วนที่ต้องการ

ภาพ 9 เลื่อย
ที่มา (ช่างตัด เลื่อยตัดไม้ ชูดเซฟตี้ ปีนต้นไม้, 2562)

2) มีด ใช้ตัด ผ่าลำไ้ และเหลาไ้ เพื่อแยกส่วน เกลาหรือเหลาให้เรียบ ง่ายต่อการทำเรือฟุง รูปแบบของมีดแล้วแต่ความถนัดของผู้ใช้งาน

ภาพ 10 มีด

ทีมา (มีดทำสวน มีดการเกษตร และการเลือกใช้งานที่เหมาะสม, 2564)

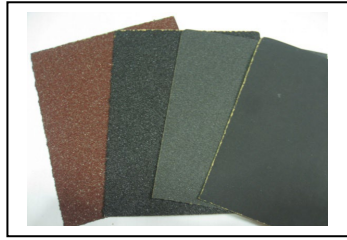
3.1.4 น้ำตาลอ้อย อาจเรียกว่าน้ำตาลงบหรือบ น้ำอ้อย ในการทำเรือฟุงในขั้นตอนการเหลาเรือฟุงนั้นจะต้องใช้ความพิถีพิถันมาก หากไม่เ้ที่้ใช้ทำเรือไม่ตรง มีส่วนที่คด ต้องทำให้ตรงด้วยวิธีการคัตด้วยการนำลำไ้ไปฝนไฟอ่อน ๆ แต่ก่อนที่จะนำไ้ฝนไฟต้องใช้น้ำอ้อยทาให้ทั่วก่อน เพื่อให้เป็นที่สังเกตว่าหากน้ำอ้อยที่ทาไว้เดือดเกิดฟองอากาศแสดงว่าความร้อนพอดีไม่ร้อนมากเกินไปสามารถคัตให้ตรงได้ ถ้าหากร้อนเกินไปไ้ไฟอาจไหม้ไฟได้ น้ำตาลอ้อย เป็นน้ำตาลที่เกิดจากภูมิปัญญาของมนุษย์สมัยโบราณมีมาแต่ครั้งพุทธกาล เป็นน้ำตาลที่ได้จากการหีบน้ำอ้อย (คั้นโดยใช้การบีบจากเครื่องมือโบราณ) แล้วนำน้ำอ้อยที่ได้นั้นมาเคี่ยวจนน้ำตาลข้นเหนียวเป็นสีน้ำตาล ทิ้งไว้ให้คลายความร้อนแล้วนำมาปั่นเป็นก้อนหรือหยอดใส่พิมพ์เป็นแว่นกลม ๆ หรือเป็นก้อนสี่เหลี่ยม แล้วห่อด้วยใบอ้อยหรือใส่ภาชนะ เก็บไว้กินเป็นของหวาน หรือเอาไว้ใช้ประกอบอาหารก็ได้ ขนาดพอดีสำหรับการใช้รับประทานเช่นเดียวกับน้ำตาลอื่น ๆ ประเทศในแถบเอเชียนี้

นอกจากอินเดียและจีนซึ่งถือเป็นต้นกำเนิดของการทำน้ำตาลอ้อยแล้ว ทั้งประเทศเวียดนาม ลาว ไทย พม่าและเขมร ล้วนแต่ทำน้ำตาลอ้อยใช้กันเองทั้งสิ้นด้วยกรรมวิธีที่คล้ายคลึงกัน ในสมัยพุทธกาลนั้นพระพุทธเจ้าอนุญาตให้พระภิกษุสงฆ์ที่อาพาธสามารถฉันบ่น้ำอ้อยได้ ในยามที่ไม่มีแรงหรือเพ็งพินไช้ ส่วนพระภิกษุที่ไม่ได้อาพาธให้ละลายก่อนน้ำอ้อยในน้ำก่อนฉัน ซึ่งมีปรากฏอยู่ในเภสัชขันธ์กะ ว่าด้วยหมวดรักษาโรค ส่วนน้ำอ้อยในแง่ของยาสมุนไพรนั้น หมอยาโบราณถือว่าน้ำอ้อยเป็นยาเย็น สามารถใช้เพิ่มพลัง (ให้พลังงาน) แก่ร้อนใน แก่ไอ แก่พิษเหล่า ชับปัสสาวะ แก่อาเจียนและแก้ท้องผูก เพราะในน้ำอ้อยนั้นมีแร่ธาตุจากธรรมชาติอยู่ครบถ้วน มีทั้งธาตุเหล็ก แคลเซียม โปตัสเซียม แมกนีเซียมและวิตามินบี 6 สำหรับผู้หญิงในวัยเจริญพันธุ์ ถือว่าน้ำอ้อยเป็นยาบำรุงเลือดเพราะมีธาตุเหล็กมาก (หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2557)

ภาพ 11 น้ำตาลอ้อย
ที่มา (น้ำอ้อยก่อนโบราณ, 2562)

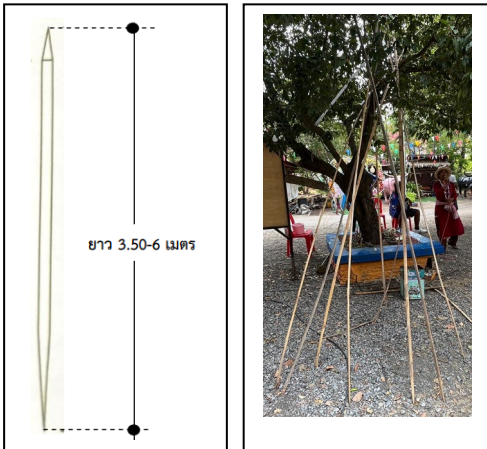
3.1.5 กระดาษทราย กระดาษทรายเป็นอุปกรณ์ที่ขาดไม่ได้ในงานไม้ เพราะใช้ขัดเพื่อเก็บงานให้เรียบ หรือบางงานจะขัดเพื่อเตรียมผิวก่อนลงสีรองพื้นไม้ และสามารถใช้ได้กับไม้หลายประเภท เช่น ไม้ไผ่ ไม้อัด ไม้เก่า เป็นต้น แต่ต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมและรู้วิธีขัดไม้ด้วยกระดาษทรายอย่างถูกต้อง เพื่อให้งานออกมาประณีต

ภาพ 12 กระดาษทราย

3.2 รูปร่างเรือฟุง

เรือฟุงที่ใช้สำหรับแข่ง มีขนาดความกว้างของลำเรือประมาณ 1 นิ้ว ส่วนความยาวนั้นมีขนาดไม่แน่นอน อยู่ที่ความถนัดของผู้เล่นแต่ละคน ซึ่งความยาวจะอยู่ระหว่าง 7 ศอก (3.50 เมตร) ถึง 3 วา (6 เมตร)

ภาพ 13 ลักษณะของเรือฟุง

3.3 ขั้นตอนวิธีการทำเรือฟุ้ง

สำหรับเรือฟุ้งที่ใช้ในการแข่งขัน นิยมทำด้วยไม้ไผ่ ลำมะรอกแต่ถ้าหาไม้ไผ่ลำมะรอกไม่ได้จะใช้ไม้ไผ่สีสุกในการทำเรือฟุ้งผู้ทำจะนำไม้ไผ่มาเหลาให้มีขนาดเล็กเรียวตามขนาดของเรือฟุ้ง ซึ่งผู้แข่งขันแต่ละคนจะมีทักษะและวิธีการเฉพาะตัวในการเลือกไม้ไผ่ รวมถึงวิธีการขัดเคลือบเงาตัวเรือ มีขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 เลือกตัดไม้ที่ีอายุ และขนาดความยาวของลำไม้ไผ่ตามความต้องการ

3.3.2 เหลาเรือ การเหลาเรือ คือ การใช้มีดเหลาไม้ไผ่ให้เรียบ ได้ขนาดกว้าง ยาวของลำเรือตามความต้องการ การเหลาลำเรื่อนั้นจะต้องใช้ความพิถีพิถันมาก

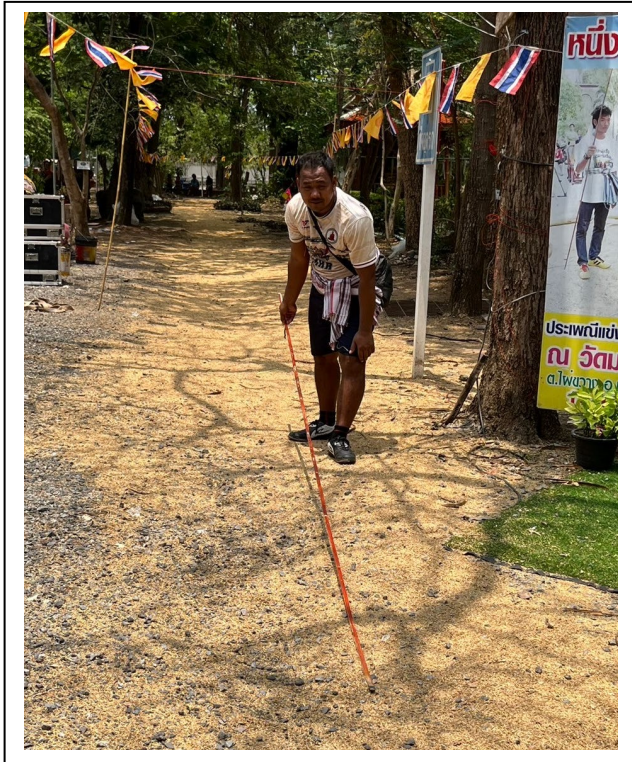
3.3.3 การตัดไม้ไผ่ให้ตรง กรณีที่เหลาเรือแล้ว ไม้ไผ่มีความคดไม่ตรง จะทำให้ตัวเรือฟุ้งคด และไม่สามารถบังคับให้เรือฟุ้งไปตามทิศทางที่ต้องการได้ ดังนั้นหากเรือคดต้องใช้วิธีการตัดให้ตรง วิธีการตัดต้องใช้ไฟอ่อน ๆ ลน และก่อนลนไฟต้องทาน้ำตาลอ้อยให้ทั่วและลนไฟ การทาน้ำตาลอ้อยเพื่อให้เป็นที่สังเกตว่าหากน้ำอ้อยที่ทาไว้เดือดเกิดฟองอากาศแสดงว่าความร้อนพอดีไม่ร้อนมากเกินไป สามารถตัดให้ตรงได้ ถ้าหากร้อนเกินไปไม้ไผ่อาจไหม้ไฟได้

3.3.4 การขัดเรือ ขั้นตอนนี้จะใช้กระดาษทรายขัดเมื่อตัดลำเรือได้ตรงตามต้องการแล้ว จะนำเรือมาขัด การขัดเพื่อให้พื้นผิวเรือเรียบ ไม่มีเสี้ยนจะได้ไม่ตำมือ และขัดจนเป็นมันเงา สวยงาม

3.3.5 การตกแต่งเรือฟุ้ง บางครั้งเจ้าของเรือที่รักเรือมาก ๆ จะมีการตกแต่งส่วนหัวเรือ โดยจะมีการหุ้มหัวเรือด้วยเงินหรือทองเหลือง เพื่อความสวยงาม คงทนถาวร และแสดงออกถึงความชำนาญในการฟุ้งเรือของเจ้าของเรืออีกด้วย

ภาพ 14 ลักษณะของเรือฟุ้งและท่าทางการฟุ้งเรือ

ภาพ 15 ลักษณะของเรือฟุ้งและท่าทางการฟุ้งเรือ
ตามความถนัดของนักกีฬาแต่ละคน

3.3.6 การทำสายโดด ส่วนประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของเรือฟุ้ง คือ สายโดด หรือ หางโดด จะถักด้วยเชือกเป็นเทคนิคเฉพาะบุคคลของผู้เล่น ด้านหัวของสายโดดมีห่วงสำหรับสวมนิ้ว ส่วนปลายของสายโดดจะเป็นเชือกสองเส้นสำหรับพันกับตัวเรือบริเวณส่วนท้ายของตัวเรือฟุ้ง ประโยชน์ คือ ใช้ในการปล่อยเรือและบังคับให้เรือวิ่งไปตามทิศทางและระยะทางที่ต้องการ ช่วยให้ตัวเรือวิ่งไปได้ไกลมากขึ้น

ภาพ 16 สายโคต หรือ หางโคต

การละเล่นฟุ้งเรือของชุมชนวัดมะขามเรียง

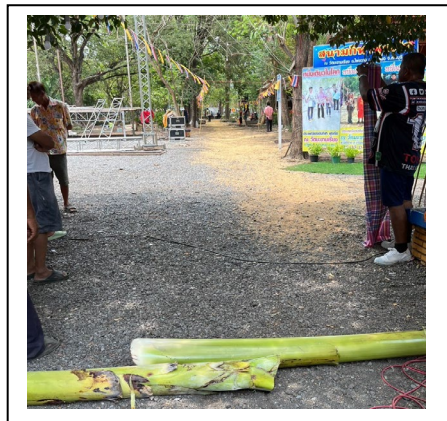
อาชีพหลักของประชากรชุมชนวัดมะขามเรียง ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี คือ การทำนาข้าว ดังนั้นหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้ว ชาวนาจะมีเวลาว่างอยู่มากจึงชักชวนกันมาตากถางต่อข้าวออกจากพื้นที่นาข้าว เพื่อให้พอเป็นทางสำหรับใช้เป็นสนามแข่งฟุ้งเรือ เมื่อตากต่อข้าวออกก็จะได้สนามดินเป็นรูปสนามแข่งฟุ้งเรือ ชาวบ้านจะช่วยกันใช้ครกใหญ่หรือลูกกลิ้งบดดินให้เรียบตลอดสนาม และใช้ดินและแกลบโรยพื้นสนาม เพื่อให้เป็นพื้นที่เหมาะสมสำหรับรองรับเรือฟุ้งและเรือฟุ้งจะแล่นไปตามสนามได้ดีไม่สะดุด ผู้แข่งขันที่มีความสามารถบางคนสามารถฟุ้งให้เรือแล่นไปได้ไกลประมาณ 100 เมตร ก็มี การสร้างสนามแข่งขันฟุ้งเรือสามารถสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นระหว่างชาวบ้านของชุมชนในการร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน

1. สนามแข่งขันฟุ้งเรือ

ในแต่ละปีช่วงเทศกาลสงกรานต์ ประชาชนในชุมชนวัดมะขามเรียงจะร่วมมือกันจัดทำสนามแข่งขันฟุ้งเรือขึ้นมาเป็นการชั่วคราวเพื่อใช้สำหรับการแข่งขันฟุ้งเรือในบริเวณวัดมะขามเรียง

1.1 ประเภทของสนามแข่ง สนามแข่งฟุ้งเรื่อนั้น แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สนามระเริง และสนามแก่ง

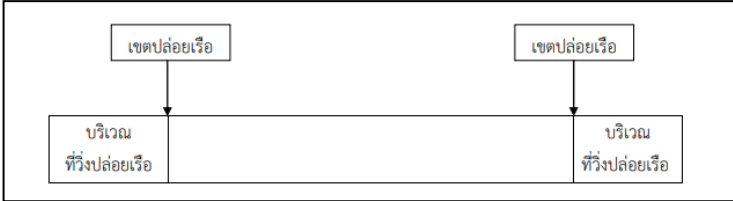
1.1.1 สนามระเริง สนามระเริงและสนามแก่งมีความยาวของสนามเท่ากัน คือ ประมาณ 35-40 วา แต่ความกว้างของสนามระเริง กว้างประมาณ 1 เมตร พื้นสนามถากเรียบ ใช้ฟืนละเอียดหรือกลบโรย เพื่อให้เรือวิ่งได้ไกลโดยไม่สะดุด

ภาพ 17 สนามแข่ง ประเภทสนามระเริง

1.1.2 สนามแก่ง สนามแก่งมีความยาวของสนามเท่ากันกับสนามระเริง คือ ประมาณ 35-40 วา แต่ความกว้างของสนามแก่ง กว้างประมาณ 1 คืบ (ประมาณ 25 เซนติเมตร) และจะใช้กาบกล้วยวางกั้นสลับเป็นแนวเขต พื้นสนามโรยด้วยฟืนหรือกลบเช่นเดียวกับสนามระเริง

1.2 การแบ่งขอบเขตของสนามแข่ง สนามแข่งขันจัดแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ขอบเขตสำหรับผู้แข่งขันใช้วิ่งก่อนปล่อยเรือ ซึ่งมีความยาวประมาณ 2-3 วา

ภาพ 18 การแบ่งขอบเขตของสนามแข่ง

2. วิธีการเล่นฟองเรือ

2.1 ผู้แข่งขัน

2.1.1 เพศ เล่นได้ทั้งเพศชายและเพศหญิง แต่ในการแข่งขัน จะแข่งขันระหว่างชายกับชาย และหญิงกับหญิง เพื่อไม่ให้เป็น การได้เปรียบเสียเปรียบกัน

2.1.2 อายุ ไม่จำกัดอายุ แต่ในการแข่งขันจะแยก ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่

ภาพ 19 ผู้เข้าแข่งขันที่เป็นผู้ใหญ่ (เพศชาย)

ภาพ 20 ผู้เข้าแข่งขันที่เป็นผู้ใหญ่ (เพศหญิง)

ภาพ 21 ผู้เข้าแข่งขันเด็ก (ยุวชน)

2.1.3 จำนวน ไม่จำกัดจำนวนผู้แข่งขันในการแข่งขันแต่ละครั้ง แล้วแต่สมัครใจ แต่ในการแข่งขัน จะแข่งขันทีละ 1 คู่ จนกว่าจะได้ผู้ชนะ ตามจำนวนที่กำหนดไว้ว่า ต้องการผู้ชนะเลิศ 1 คน และรองชนะเลิศอีก 3 อันดับ

2.1.4 สัญลักษณ์แสดงว่าผู้ใด คือ ผู้ลงแข่งขัน เมื่อมีผู้สมัครลงทะเบียนเข้าแข่งขันฟุ้งเรือ ผู้สมัครจะได้รับผ้าขาวม้า 1 ผืน เพื่อใช้คาดที่ศีรษะหรือบริเวณลำตัว ทั้งเพศชายและเพศหญิง เพื่อให้รู้ว่าใครบ้างที่จะลงสนามแข่งขัน หากไม่คาดผ้าขาวม้าถือว่าแพ้ ผิดกติกาในการลงแข่งขัน

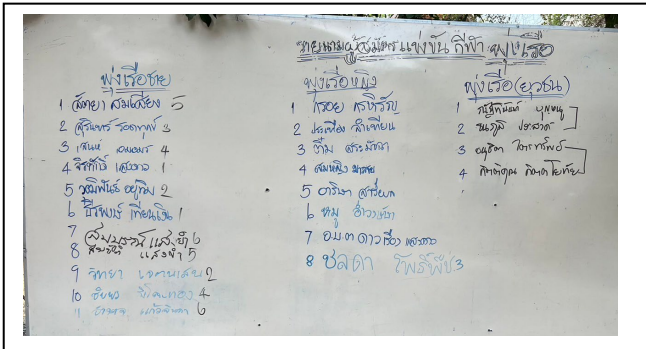
ภาพ 22 ผ้าขาวม้าคาดที่ศีรษะหรือบริเวณลำตัว
เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของนักกีฬาทุกคน

2.2 กติกาการแข่งขัน

การแข่งขันฟ่งเรือในสมัยก่อน ผู้แข่งขันจะนำเรือ
ของตนเองซึ่งถือว่าเป็นของรักของหวงไปร่วมแข่งขันยังสนามที่จัดเตรียมไว้
อาจจะเป็นภายในหมู่บ้านหรือต่างหมู่บ้าน บางครั้งอาจเดินทางไปแข่งขันข้าม

จังหวัด กติกาการแข่งขันที่สำคัญ จากการสัมภาษณ์ พระครูศุภธรรมคุณ (2566) และศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม (2553) ได้กล่าวถึง กติกาการแข่งขันฟุ้งเรือ ไว้ดังนี้

2.2.1 ลงแข่งครั้งละ 2 คน สับเปลี่ยนกันฟุ้ง ผู้เข้าแข่งขันทุกคนจะจับฉลากจับคู่แข่งขันและแต่ละคู่จะตกลงกันอาจใช้การโยนเหรียญเพื่อหาผู้แข่งขันที่จะฟุ้งเรือก่อนหรือหลัง

ภาพ 23 รายนามผู้สมัครแข่งขันกีฬาฟุ้งเรือ 13-15 เมษายน 2567

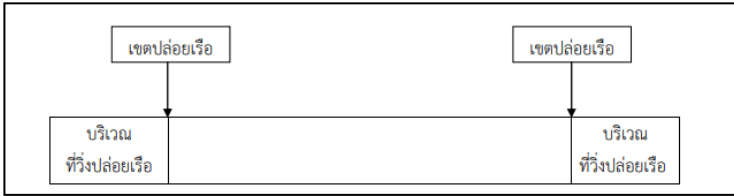

ภาพ 24 กรรมการผู้จัดบันทึกผลการแข่งขัน

2.2.2 การแข่งอีกประเภทหนึ่ง คือ “การฟุ้งคู่” คือ ทั้งสองฝ่ายใช้เรือฟุ้งแข่ง คนละ 2 ลำ สับเปลี่ยนกันฟุ้ง

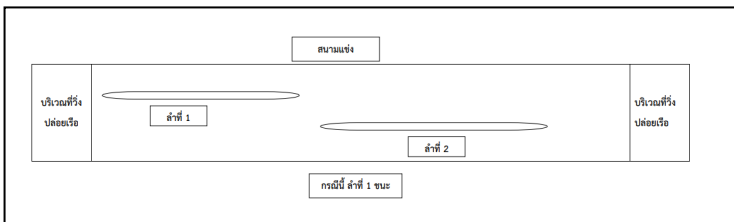
2.2.3 ขนาดความยาวของตัวเรือ ซึ่งจะมีความยาวระหว่าง 7 คอก (3.50 เมตร) ถึง 3 วา (6 เมตร) ซึ่งความยาวของลำเรือ ไม่ถือเป็นสาระสำคัญที่จะทำให้แพ้หรือชนะในการแข่งขัน ขึ้นอยู่กับความถนัดของผู้แข่งขัน

2.2.4 ผู้แข่งขันห้ามวิ่งล้ำเส้นปล่อยเรือ หากล้ำเส้น ต้องกลับไปวิ่งใหม่

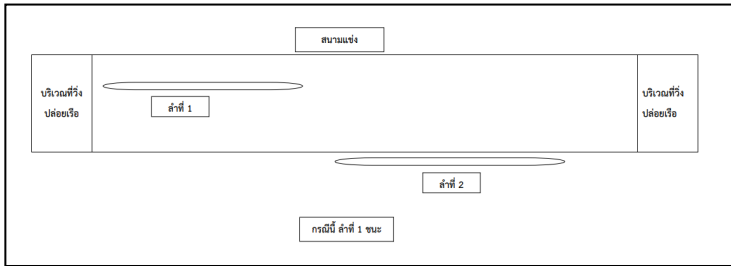
ภาพ 25 ภาพจำลองสนามแข่ง

2.2.5 การฟุ้งเรือ สามารถฟุ้งได้ทั้งเที่ยวไปและเที่ยวกลับของบริเวณสนาม สับเปลี่ยนกันฟุ้ง ก่อน/หลัง ระหว่างผู้แข่งขันด้วยกัน

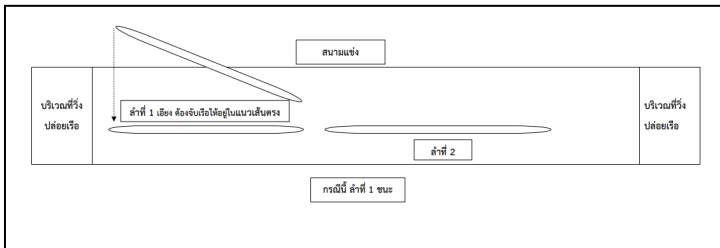
ภาพ 26 ภาพจำลองระยะห่างของเรือฟุ้งลำที่ชนะ

2.2.6 เรือที่ฟุ้งไปจะอยู่ในสนามหรือนอกสนามไม่ถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะกรรมการจะใช้การวัดระยะทางการฟุ้งจากแนวด้านท้ายสุดของเรือเป็นเส้นตรงเข้ามายังสนาม

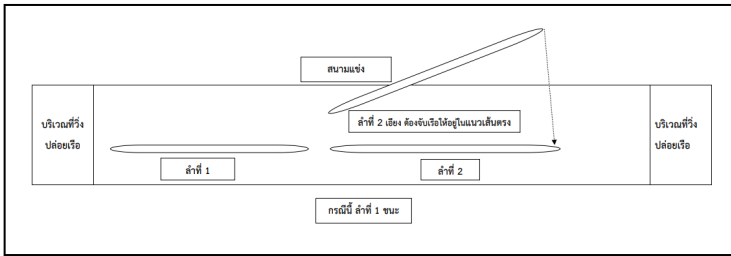

ภาพ 27 ภาพจำลองระยะห่างของเรือฟ่งลำที่ชนะกรณีมีลำที่ฟ่งออกนอกสนาม

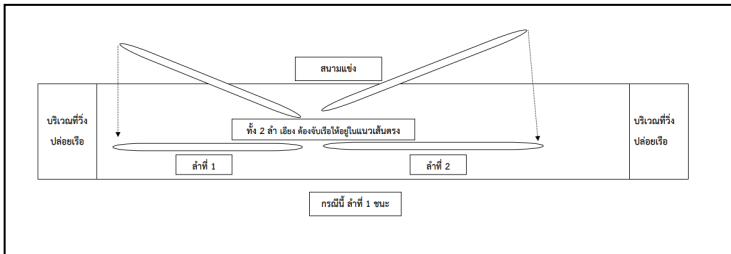
2.2.7 หากแนวลำเรือเมื่อหยุดแล้วไม่อยู่ในแนวเส้นตรง แต่เอียงไปทางใดทางหนึ่ง ให้ถือจุดด้านท้ายสุดของลำเรือเป็นจุดกำหนด จับหัวเรือให้ตรงแล้วจึงวัดระยะทางการฟ่ง กติกานี้กำหนดขึ้นในกรณีที่เรือที่เข้าแข่งขันมีระยะทางการฟ่งคาบเกี่ยวกับกัน

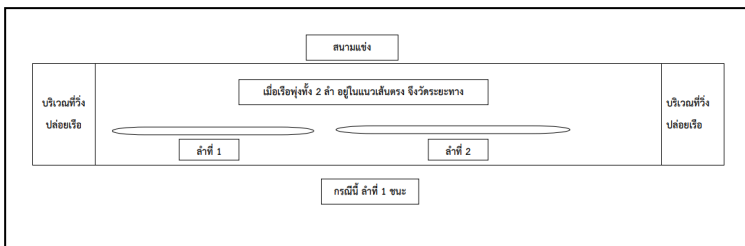
ภาพ 28 ภาพจำลองระยะห่างของเรือฟ่งลำที่ชนะกรณีลำที่ชนะไม่อยู่ในแนวเส้นตรง (เอียง)

ภาพ 29 ภาพจำลองระยะห่างของเรือฟุ้งกรณีลำที่ 1 ชนะ
ไม่อยู่ในแนวเส้นตรง (เอียง)

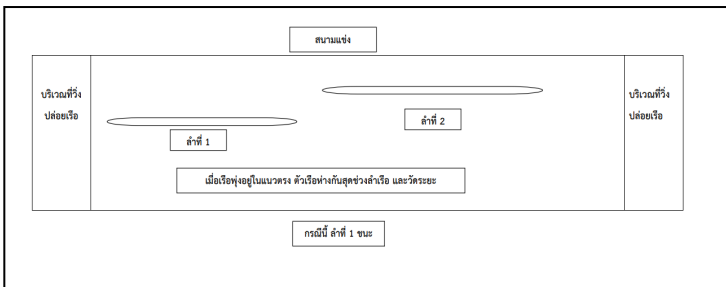

ภาพ 30 ภาพจำลองระยะห่างของเรือฟุ้งกรณีลำที่ 2 ลำ
ไม่อยู่ในแนวเส้นตรง (เอียง)

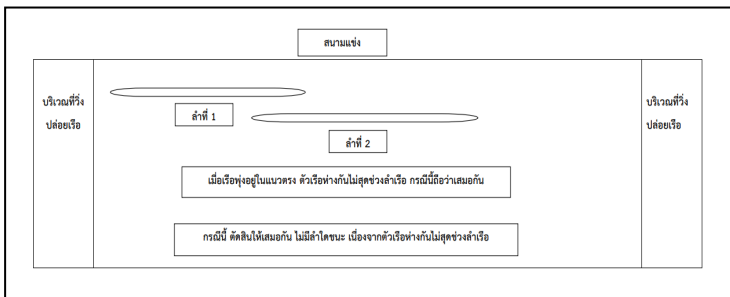
ภาพ 31 ภาพจำลองระยะห่างของเรือฟุ้งกรณีลำที่ 2 ลำ ไม่อยู่ในแนว
เส้นตรง (เอียง) เมื่อจับให้อยู่ในแนวเส้นตรง แล้วจึงวัดระยะห่าง

2.2.8 การตัดสินชนะหรือแพ้ การที่จะตัดสินว่าผู้แข่งขันคนใดชนะหรือแพ้ในการพุ่งเรือแต่ละครั้ง กติกาการแข่งขันเป็นแบบแพ้คัดออก ซึ่งการจะชนะหรือแพ้มีเพียงสองวิธี คือ หนึ่ง ชนะขาด ซึ่งช่วงลำตัวเรือพุ่งจะต้องมีระยะห่างจากเรือของคู่แข่งชั้นที่พุ่งไปสุดช่วงลำเรือ หากตัวเรือมีความห่างคาบเกี่ยวกันจะถือว่าเสมอกันในการพุ่งเรือครั้งนั้น ๆ ไม่มีผู้ใดชนะจะต้องแข่งขันใหม่จนกว่ามีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแพ้หรือยอมแพ้

42

ภาพ 32 ภาพจำลองระยะห่างของเรือพุ่งกรณีอยู่ในแนวเส้นตรง ตัวเรือห่างกันสุดช่วงลำเรือ

ภาพ 33 ภาพจำลองระยะห่างของเรือพุ่งกรณีอยู่ในแนวเส้นตรง ตัวเรือห่างกันไม่สุดช่วงลำเรือ กรณีนี้ ตัดสินให้เสมอกัน ไม่มีลำใดชนะ

2.2.9 การจะตัดสินว่าผู้ใดคือผู้ชนะในการแข่งขันแต่ละคู่ กติกาทั่วไปผู้แข่งขันจะต้องแข่งขันทั้งหมด 5 ครั้ง ดังนั้นผู้แข่งขันที่จะถือว่าชนะคู่แข่งขัน จะต้องชนะ 3 ครั้ง ต่อ 5 ครั้ง หรือต้องชนะทั้ง 5 ครั้ง แล้วแต่จะกำหนดกติการ่วมกันในการแข่งขันแต่ละครั้ง

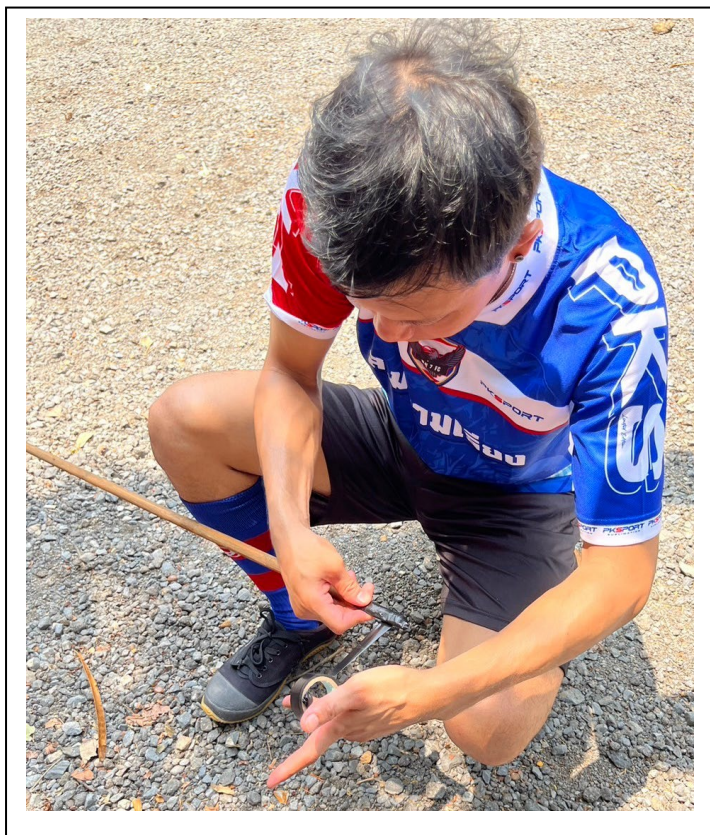
2.2.10 ในการแข่งขันจะมีกรรมการตัดสิน จำนวน 2 คน กรรมการจะยืนกำกับที่สนาม คือ บริเวณหัวสนาม 1 คน และบริเวณท้ายสนาม 1 คน กรรมการจะถือธงคนละ 2 ธง สีธงอาจจะใช้สีแตกต่างกัน เพื่อแยกข้างผู้แข่งขัน หรืออาจใช้สีเดียวกันก็ได้ หากผู้แข่งขันฟุ้งเรือเป็นระยะเท่ากันหรือเสมอกัน กรรมการจะยกธงทั้ง 2 ธง ขึ้นมา แต่หากมีผู้แข่งขันที่ฟุ้งเรือได้ระยะทางที่ไกลกว่าจะถือเป็นผู้ชนะ กรรมการจะยกธงสีประจำของผู้แข่งขันที่ชนะขึ้นมาหรือยกธงเพียง 1 ธง เท่านั้น

ภาพ 34 กรรมการกำกับสนาม บริเวณหัวสนาม 1 คน และบริเวณท้ายสนาม 1 คน กรรมการจะถือธงคนละ 2 ธง

2.2.11 กรณีเรือที่ใช้ในการแข่งขันหักหรือชำรุด ก็
สามารถขอเวลาในการซ่อมแซมเพื่อให้สามารถใช้แข่งขันต่อไปได้ แต่หาก

กรณีไม่สามารถซ่อมแซมได้ เรือไม่สามารถใช้แข่งขันได้ และผู้แข่งขันไม่สามารถหาเรือมาใช้แข่งขันทดแทนได้ กรณีนี้ผู้เข้าแข่งขันอาจจะขอยืมเรือของคู่แข่งมาใช้ในการแข่งขันได้ หรือกรรมการอาจจะตัดสินให้เสมอกันก็ได้ แล้วแต่กติกาที่ตกลงกัน

ภาพ 35 การซ่อมเรือฟองที่ชำรุดในขณะที่แข่งขัน

2.2.12 อาจมีกติกาการเลือกเรือฟุ้งเพิ่มเติม กรณีที่ผู้เข้าแข่งขันไม่มีเรือฟุ้งส่วนตัวหรือทำเรือฟุ้งไม่เป็นก็สามารถใช้เรือฟุ้งกองกลางได้ และการโยนเหรียญ (ปิ่นเหรียญ) หัวก้อย ว่าผู้แข่งขันคนใดจะฟุ้งเรือก่อนหลัง

2.3 มารยาทในการแข่งขันฟุ้งเรือ

ในการแข่งขันฟุ้งเรือนอกจากจะมีกติกาแล้วก็ยังมีมารยาทเช่นเดียวกับการแข่งขันกีฬาประเภทอื่น ๆ มารยาทที่สำคัญ คือ

2.3.1 หากผู้แข่งขันอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าคู่แข่งยังไม่มีความชำนาญมากพอที่จะชนะตนเองได้ ก็จะมีการต่อให้คู่แข่ง เรียกว่า “ยีนโล้” คือ ผู้แข่งขันที่มีความชำนาญมากกว่าจะยีนฟุ้งเรืออยู่กับที่ ณ จุดใดจุดหนึ่งที่ต้องให้โดยไม่ต้องวิ่ง ส่วนผู้ที่มีความชำนาญน้อยกว่าสามารถวิ่งในการฟุ้งเรือได้ในบริเวณที่วิ่งปล่อยเรือที่อยู่ส่วนหัวและท้ายสนาม

2.3.2 ด้านความชำนาญในการฟุ้งเรือ ผู้แข่งขันแต่ละคนอาจมีความชำนาญไม่เท่ากัน คือ ผู้แข่งขันบางคนชำนาญในการปล่อยเรือให้วิ่งเลี้ยวไปบนฟางข้าวนอกสนาม ซึ่งนักแข่งเรือ เรียกกันว่า “การฟุ้งเคี้ยว” ซึ่งไม่ถือว่าเป็นการผิดกติกา แต่ส่วนใหญ่จะปล่อยให้เรือฟุ้งไปตามสนามที่ทำได้ เรียกว่า “การฟุ้งเส้น”

2.3.3 ในกรณีที่การแข่งขันใช้เวลานานมาก เนื่องจากไม่มีผู้แข่งขันคนใดชนะ ผู้แข่งขันเห็นว่าคู่แข่งเหนื่อย หรือเวลาเย็นมากแล้ว ก็จะร่วมปรึกษากันว่าควรตัดสินให้เสมอกัน หรืออาจให้เวลาพักให้หายเหนื่อยแล้วมาแข่งขันกันต่อ หรือยกไปแข่งขันกันอีกครั้งในวันต่อไป ในการแข่งขัน ผู้แข่งขันจะไม่มีการเอาเปรียบคู่แข่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแข่งขันฟุ้งเรือจะไม่มีกรจับแพ้วฟาวล์ (ฟาวล์ (foul) ในวงการกีฬาใช้อธิบายถึงการกระทำของผู้เล่นที่ผิดกติกาหรือไม่เหมาะสม ซึ่งตัดสินโดยผู้ตัดสิน การทำฟาวล์อาจเกิดขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ และส่งผลให้เกิดการลงโทษบางอย่างบางอย่างแก่ผู้เล่น)

3. ช่วงเวลาที่มีการเล่นฟุ้งเรือ

สำหรับประชาชนชุมชนวัดมะขามเรียง ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี ซึ่งนับว่าเป็นเพียงชุมชนเดียวที่มีประเพณีการเล่นฟุ้งเรือ ถือเป็นการละเล่นประจำปี มีการสืบสานประเพณีการเล่นฟุ้งเรือประจำปีช่วงประเพณีสงกรานต์ ระหว่างวันที่ 13-15 เมษายน ของทุกปี จนถึงปัจจุบัน การเล่นฟุ้งเรือปกติจะเล่นในยามว่างหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว ชาวบ้านจะนำไม้ไผ่มาเหลาทำเป็นเรือเพื่อเล่นเป็นกีฬาประจำในหมู่บ้าน ชาวบ้านจะช่วยกันถากตอซึ่งข้าวออกจากพื้นที่นา และทำเป็นสนามแข่งฟุ้งเรือ ประเพณีการเล่นฟุ้งเรือของชุมชนวัดมะขามเรียง ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี นอกจากเพื่อช่วยกันอนุรักษ์สืบสานประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมท้องถิ่นให้คงอยู่ คู่กับสังคมไทยสืบไปแล้ว ยังก่อให้เกิดความรักสามัคคีในชุมชนเพราะในการเล่นมีทั้งการแข่งขันแบบเดี่ยวและเล่นเป็นหมู่คณะ รวมทั้งมีการแข่งขันระหว่างหมู่บ้านหรือชุมชนด้วย

ประเพณีการเล่นฟุ้งเรือประจำปีของชุมชนวัดมะขามเรียง ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี ยังมีองค์ประกอบอื่นในการแข่งขันเรือฟุ้งอีก เช่น การมีขบวนกลองยาวแห่เรือฟุ้ง ซึ่งผู้แข่งขันแบกมาแข่งขันกัน และผู้แข่งขันต้องโพกผ้าขาวม้าไว้ที่ศีรษะหรือคาดไว้ที่ส่วนร่างกายเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของผู้แข่งขัน ผู้แข่งขันส่วนใหญ่จะไม่ใส่รองเท้า ซึ่งทำให้ได้สัมผัสธรรมชาติและพื้นดินอีกด้วย นอกจากนี้เพื่อความสนุกสนานอาจมีผู้บรรยาย (พากย์) เช่นเดียวกับการแข่งขันกีฬาประเภทอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน

ภาพ 36 ขบวนกลองยาวแห่เรือฟุ้ง เพื่อนำผู้ที่จะแข่งขันแต่ละคู่เข้าสนาม

ภาพ 37 ผู้บรรยายระหว่างการแข่งขัน เพื่อเพิ่มความเข้าใจและความสนุกสนาน

4. ประโยชน์ของการละเล่นฟุ้งเรือ

4.1 การได้สัมผัสกับธรรมชาติ เสน่ห์ของการละเล่นฟุ้งเรือ คือ ความเป็นธรรมชาติของสนามดิน และธรรมชาติของไม้ไผ่ที่บิดตัวได้

4.2 ฝึกทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น

4.2.1 การพิจารณาเลือกไม้ไผ่ ต้องมีทักษะในการพิจารณาเลือกไม้ไผ่ที่แก่ได้อายุเหมาะสมในการนำมาทำเรือฟุ้ง ซึ่งต้องมีความแข็งแรง สามารถโกนไม้ขึ้นรูปเรือได้ตามต้องการ และวางตากแดด ไว้ 2-3 สัปดาห์ เพื่อให้เนื้อไม้แห้งไม่ยืดหยุ่น ไม่หดตัว การตัดไม้โดยใช้มีดตาลอ้อยทา และการนำไปลงไฟ ระวังต้องไม่ลงไฟนานเกินไป เพราะถ้าลงไฟนานไม้ไผ่จะไหม้ เสียคุณสมบัติในการยืดหยุ่น ซึ่งต้องให้ทักษะและภูมิปัญญาชาวบ้านในการทำ จึงจะทำให้ได้เรือฟุ้งตามคุณสมบัติที่ต้องการ

4.2.2 เนื่องจากธรรมชาติของไม้ไผ่ที่บิดตัวได้ เมื่อฟุ้งเรือไปหนึ่งครั้ง ก็ต้องมาเล็งศูนย์เรือใหม่อีกครั้ง หรือในการเลลามาไม้ไผ่ให้ ได้รูปเรือฟุ้ง ในการเลลารูปเรือฟุ้งต้องระวังให้เรือฟุ้งได้ศูนย์ คือ มีความสมดุลกันตลอดทั้งลำเรือ รวมทั้งการขัดด้วยกระดาษทรายเพื่อให้ผิวเรือเรียบก็ ต้องระวังอย่าให้เรือเสียศูนย์เช่นกัน ขนาดความกว้างยาวของเรือฟุ้งก็เช่นกันต้องมีความพอเหมาะเพื่อให้เรือฟุ้งได้ศูนย์ การตัดเรือฟุ้งให้ตรง ตัดหัวให้เชิด จำทำ วัง ทำปลอยเรือ ปลอยหางโศด หรือสายโศด โดยเฉพาะการพันสายโศดกับหางเรือให้ปลอยหลุดได้ง่ายที่สุด และอยู่ในแนวศูนย์กลางเรือ การตัดหัวสายโศดให้ส่งเรือฟุ้งไปได้ไกล ๆ การย่อตัวให้ต่ำขณะปลอยเรือหลังจากที่วิ่งพาเรือมาถึงเส้นปลอยเรือ และระวังไม่ให้ลำเส้นปลอยเรือ จะได้ไม่พาวล์ ทั้งหมดนี้ต้องใช้ทักษะเฉพาะตัวของผู้ทำเรือและผู้แข่งขัน

4.3 เป็นการฝึกสมาธิอีกทางหนึ่งในขณะฟุ้งเรือ ฝึกสมาธิเวลาคนเชียร์ให้กำลังใจที่ส่งเสียงดัง หรือเป็นการฝึกให้กำลังใจตนเองเมื่อขณะที่เรือฟุ้งของคุณแข่งขันฟุ้งไปไกลมากจนคนที่แข่งขันจะฟุ้งตามเกิดอาการถอดใจยอมแพ้ก็ได้

4.4 เสริมสร้างความรักสามัคคีของคนในชุมชน เนื่องจากชาวบ้านจะช่วยกันதாகตอซังข้าวออกจากพื้นที่นา และทำเป็นสนามแข่งฟุ้งเรือ ชาวบ้านจะช่วยกันใช้ครกใหญ่หรือลูกกลิ้งบดดินให้เรียบตลอดสนาม หลังจากนั้นจะใช้ดินและกลบโรยพื้นสนามเพื่อให้เป็นพื้นที่เหมาะสมสำหรับรองรับเรือฟุ้ง ซึ่งต้องใช้แรงงานของคนในชุมชน รวมทั้งในการเล่นมีทั้งการแข่งขันแบบเดี่ยวและเล่นเป็นหมู่คณะ รวมทั้งมีการแข่งขันระหว่างหมู่บ้านหรือชุมชนด้วย จึงเป็นการก่อให้เกิดความรักสามัคคีของคนในชุมชนอีกทางหนึ่ง

5. เหตุผลในการสืบสานประเพณีการละเล่นฟุ้งเรือ

จากการสัมภาษณ์ พระครูศุภธรรมคุณ (2566) เจ้าอาวาสวัดมะขามเรียง ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี เจ้าคณะอำเภอบ้านหมอ และการบันทึกไว้ในหนังสือ กีฬาฟุ้งเรือ : กีฬาพื้นบ้านวัดมะขามเรียง ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี (พระครูศุภธรรมคุณ, 2544) ท่านมีความคิดริเริ่มว่าตำบลไผ่ขวางควรมีสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับไม้ไผ่ ซึ่งเป็นชื่อของตำบล คือ ตำบลไผ่ขวาง ท่านได้ให้ข้อคิดในการฟื้นฟูประเพณีแข่งขันฟุ้งเรือกับสภาวัฒนธรรมตำบลไผ่ขวาง ได้พูดคุยกับผู้สูงอายุหลาย ๆ ท่านถึงขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้านที่บรรพบุรุษได้เคยปฏิบัติหรือเล่นกันมาก่อน ซึ่งปฏิบัติกันมาแต่อดีตและปัจจุบันไม่สามารถสืบทอดรักษาไว้ได้และจะสูญหายไปมากที่สุด รวมทั้งได้พูดคุยกับผู้นำท้องถิ่นคนอื่น ๆ จนกระทั่งพบผู้สูงอายุ คือ นายกิ่ง สุดสาระ นายสัมพันธ์ และนายน้อย คำมี และอีกหลายท่าน ได้ให้ข้อมูลแก่พระครูศุภธรรมคุณ ถึงการละเล่นชนิดหนึ่ง คือ “การแข่งขันฟุ้งเรือ” จัดเป็นกีฬาพื้นบ้านชนิดหนึ่งซึ่งสูญหายไปประมาณ 60 ปี และมีอุปกรณ์การเล่นที่สอดคล้องกับชื่อตำบลไผ่ขวาง และในตำบลไผ่ขวางก็มีการปลูกต้นไม้จำนวนมาก จึงเริ่มสืบหาผู้รู้ ผู้ที่เคยแข่งขันเรือฟุ้ง เมื่อ 60 ปีก่อน ก็ได้ข้อมูล กฎ กติกา วิธีการเล่นจากผู้สูงอายุหลาย ๆ ท่าน ช่วยชี้แนะ จึงได้ข้อมูลมาพอสังเขป

พระครูศุภธรรมคุณ กล่าวว่า “อาตมาก็พยายามพูดคุย สืบสาน จนถือได้ว่าเป็นประเพณีประจำชุมชนวัดมะขามเรียง ซึ่งประกอบไปด้วยชาวบ้านในหมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 7 ซึ่งเป็นชาวบ้านที่อยู่ใกล้วัดมะขามเรียงและมาร่วมปฏิบัติกิจทางพระพุทธศาสนาที่วัดที่ร่วมกันสืบสาน ส่วนหมู่บ้านอื่น ๆ ของตำบลไผ่ขวาง จะอยู่ใกล้วัดหนองพันเรือ จึงไปร่วมปฏิบัติกิจทางพระพุทธศาสนาที่วัดหนองพันเรือ ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่” ท่านยังได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม คือ “ปัจจุบันก็มี ครูประยงค์ จันทรัมย์ ที่ช่วยสานต่อ สืบสาน นำไปเผยแพร่ อาตมาตั้งใจไว้ว่า อาตมาจะชำระรักษา ประเพณีนี้ไว้ตราบเท่าที่ยังมีชีวิตอยู่ และตั้งใจที่จะให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนวัดมะขามเรียงสืบไปตราบชั่วลูกหลาน”

พระครูศุภธรรมคุณ กล่าวต่ออีกว่า “เกี่ยวกับเรือฟ่ง เดิมมีเรือฟ่งอยู่ 2 ลำ ที่ใช้แข่งขัน มีชื่อ คือ พลายงาม กับ เหินฟ้า ปัจจุบันฟ่งไปตามกาลเวลา ผู้แข่งขันจะนำเรือฟ่งกันมาเอง แต่ก็จะเตรียมเรือฟ่งที่เป็นส่วนกลางไว้บ้าง สำหรับผู้ที่ไม่ใช่เรือฟ่งประจำตัว สมัยก่อนการแข่งขันเรือฟ่งมีการเล่นเป็นการพนัน แข่งขันกันครั้งละ 5 บาท พื้นที่ที่มีการเล่นฟ่งเรือที่อาตมาทราบ เช่น ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดพิษณุโลก แต่ก็ค่อย ๆ หายไป เพราะมีพระราชบัญญัติการพนัน การจะเล่นต้องมีการขออนุญาต ปัจจุบันที่ทราบก็เหลืออยู่ที่ชุมชนวัดมะขามเรียงเพียงแห่งเดียว นับว่าเป็นเพียงชุมชนเดียวที่มีประเพณีการละเล่นฟ่งเรือ ถือเป็นการเล่นประจำถิ่น มีการสืบสาน ประเพณีการละเล่นฟ่งเรือประจำปีช่วงประเพณีสงกรานต์ ระหว่างวันที่ 13-15 เมษายน ของทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ที่เริ่มจัดการแข่งขันเป็นครั้งแรก จนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้เพื่อช่วยกันอนุรักษ์สืบสานประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมท้องถิ่นให้คงอยู่ คู่กับสังคมไทยสืบไปแล้ว ยังก่อให้เกิดความรักสามัคคีในชุมชน ผู้สนใจสามารถมาร่วมแข่งขันได้ทุกปี ในวันที่ 13-14 เมษายน จะรับสมัครและแข่งขัน ส่วนวันที่ 15 เมษายน จะเป็นวันชิงชนะเลิศ อันดับที่ 1 และรองชนะเลิศอีก 3 อันดับ ผู้สมัครเข้าแข่งขันไม่ต้องเสียค่าสมัครและจะได้รับผ้าขาวม้าคนละ 1 ผืน สำหรับคาดศีรษะหรือบริเวณลำตัว เพื่อแสดง

สัญลักษณ์ว่าเป็นผู้เข้าแข่งขัน ส่วนรางวัลสำหรับผู้ชนะ แต่ก่อนเป็นของรางวัลบ้าง โล่ บ้าง แต่ปัจจุบันนิยมให้เป็นเงินมากกว่า เพราะสามารถสร้างแรงจูงใจได้มากกว่า เงินรางวัลก็เป็นปัจจัยทำบุญของอาตมาบ้าง จากญาติโยมบ้าง ไม่ได้มีส่วนงานใดมาสนับสนุน และหากอาตมายังอยู่ก็จะสนับสนุนให้จัดแข่งขันให้เป็นประจำสปีไป ปัจจุบัน มีครูประยงค์ จันทร์ฉาย ที่ร่วมเป็นผู้นำ การละเล่นแข่งฟุ้งเรือไปเผยแพร่และถ่ายทอดให้กับนักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ นอกจากนี้ก็มีครูสมบัติ จันทร์ฉาย ช่วยทำเอการเผยแพร่ ซึ่งอาตมาก็หวังว่า “การละเล่นฟุ้งเรือ” จะดำรงคงอยู่ควบคู่กับชุมชนวัดมะขามเรียง ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี สปีไป”

ประยงค์ จันทร์ฉาย (2566) ผู้มีส่วนสำคัญในการเผยแพร่ และจัดกิจกรรมการแข่งขันฟุ้งเรือในทุก ๆ ปี กล่าวว่า “ร่วมกิจกรรมมานาน ช่วยเหลือท่านพระครูศุภธรรมคุณ ทุก ๆ ปี รวมทั้งช่วยถ่ายทอดให้กับนักเรียนในชุมชน และได้รับเชิญไปเป็นวิทยากรเผยแพร่การละเล่นฟุ้งเรือกับโรงเรียนต่าง ๆ บ้าง แต่ก็ยังไม่เป็นที่นิยม ก็มีเพียงชุมชนมะขามเรียงที่ยังคงเอกลักษณ์อยู่ ที่ยังสืบสานอยู่ ก็อยากให้มีการสืบทอดการละเล่นฟุ้งเรือต่อไป เป็นความภูมิใจของชุมชน”

ส่วน กลอย กรหิรัญ (2567) นักกีฬาฟุ้งเรือ กล่าวว่า “เริ่มมาร่วมกิจกรรมกับวัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 จนมีชื่อเข้าร่วมอบรมกีฬาพื้นบ้านของสมาคมกีฬาพื้นบ้านแห่งประเทศไทย ชอบเล่น เล่นมานาน เวลาเล่นเมื่อชนะจะเกิดความฮึกเหิม จะเล่นต่อไปให้นานที่สุด ปัจจุบันถ้ายังไม่ถึงเวลาตนเองลงแข่งขัน จะช่วยบรรยายการแข่งขันของนักกีฬาคนอื่น ๆ เพื่อช่วยเพิ่มความสนุกสนานและให้ผู้ชมเข้าใจการแข่งขันมากขึ้น” และได้กล่าวเพิ่มเติมว่า “ก็อยากให้การละเล่นฟุ้งเรืออยู่ไปนาน ๆ เพราะเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เป็นแห่งเดียวหนึ่งเดียวในประเทศไทยที่ยังมีการสืบทอดการละเล่นฟุ้งเรือ เป็นความภูมิใจของชุมชน” เช่นกัน

ภาพ 38 พระครูศุภธรรมคุณจะให้ความสนใจ สนับสนุน
และควบคุมการแข่งขันอย่างใกล้ชิด

ภาพ 39 นายประยงค์ จันทร์ฉาย
ผู้เป็นกำลังสำคัญในการเผยแพร่และถ่ายทอดการละเล่นฟุ้งเรือในโรงเรียนต่าง ๆ

ภาพ 40 นางสมบัติ จันทร์ฉาย
ผู้ช่วยเผยแพร่ ถ่ายทอด และจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่การละเล่นฟุ้งเรือ

ภาพ 41 การมอบรางวัลผู้ชนะเลิศการแข่งขันฟุ้งเรือ

ปัญหาในการสืบสานประเพณีการละเล่นฟุ้งเรือ

จากการศึกษาข้อมูลการละเล่นฟุ้งเรือชุมชนวัดมะขามเรียง ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี พบปัญหาที่สำคัญในการสืบสานประเพณีการละเล่นฟุ้งเรือ คือ

1. ผู้รู้ที่นับว่าเป็นปราชญ์ชาวบ้านมีอายุมาก สุขภาพเสื่อมถอย
2. ไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาส่งเสริมอย่างจริงจัง
3. เด็กรุ่นใหม่ไม่สนใจที่จะรับการถ่ายทอดความรู้ในการละเล่นฟุ้งเรือ เพราะความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อสมัยใหม่ มีสิ่งบันเทิงตรงกับวิถีชีวิตและความสนใจของเยาวชนรุ่นใหม่ มากกว่าการละเล่นแบบเดิม
4. เด็กรุ่นใหม่ออกไปทำงานนอกชุมชน จะกลับมาบ้านเพื่อเยี่ยมเยียนครอบครัวช่วงวันหยุดยาวตามเทศกาล จึงขาดความสนใจที่จะฝึกหัดการละเล่นฟุ้งเรือ
5. ขาดการจัดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร หรือมีน้อย หรือขาดผู้บันทึกข้อมูลเผยแพร่อย่างจริงจังและถาวร วันหนึ่งอาจสูญหายได้
6. ขาดระบบการจัดเก็บความรู้การละเล่นฟุ้งเรือที่เป็นรูปธรรม
7. ขาดผู้ที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อจัดเก็บข้อมูลให้ง่ายต่อการเข้าถึง
8. คนในชุมชนไม่เห็นประโยชน์โดยตรงที่จะเกิดกับตนเอง จากการละเล่นฟุ้งเรือ ขาดแรงจูงใจในการเล่น

แนวทางการอนุรักษ์และการสืบทอดประเพณีการละเล่นฟุ้งเรือ

จากการศึกษาข้อมูลการละเล่นฟุ้งเรือชุมชนวัดมะขามเรียง ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี พบแนวทางการอนุรักษ์และการสืบทอดประเพณีการละเล่นฟุ้งเรือที่สำคัญ คือ

1. การพัฒนารูปแบบการละเล่นฟุ้งเรือ

1.1 ควรมีการพัฒนารูปแบบการละเล่นฟุ้งเรือที่น่าสนใจ เช่น การแต่งกายเป็นทีม การประกวดความสวยงามของเรือฟุ้งให้มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น เป็นต้น

1.2 การที่คนในชุมชน มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน มีความต้องการเหมือนกัน มีความรักสามัคคี มีความมุ่งมั่น ในการรักษาประเพณีวัฒนธรรม ซึ่งเป็นทุนในการที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการรักษาประเพณีวัฒนธรรมและเผยแพร่สู่ชุมชนอื่น ๆ ในวงกว้าง รวมทั้งสามารถพัฒนาให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ต่อไป

1.3 จากเอกลักษณ์การละเล่นที่ไม่เหมือนชุมชนอื่น ๆ สามารถสร้างความภาคภูมิใจให้สมาชิกในชุมชน ควรมีการส่งเสริมให้มีการแข่งขันในวงกว้างมากขึ้น อาจเริ่มจากระดับอำเภอ และจังหวัดสระบุรี มีการกำหนดกติกาที่เป็นมาตรฐานในการแข่งขัน เป็นที่ยอมรับของทุกชุมชน เป็นต้น

2. การอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป

2.1 ผู้นำชุมชนควรสร้างความตระหนักให้แก่เยาวชน ผู้นำชุมชน และองค์กรในชุมชน รู้สึกรัก ห่วงแหนในประเพณีวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น ต่อไป

2.2 ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการทำเรือฟุ้งและการละเล่นฟุ้งเรือให้เยาวชนรุ่นหลังอย่างจริงจัง

2.3 เป็นประเพณีวัฒนธรรมที่มีต้นทุนค่าใช้จ่ายน้อย อาศัยทักษะและความชำนาญในการทำเรือฟุ้งและการเล่นฟุ้งเรือ วัสดุก็สามารถหาได้จากธรรมชาติในท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรสนับสนุนให้มีการสืบสานและเผยแพร่ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้นและคงอยู่ตลอดไป รวมทั้งเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชนในการทำเรือฟุ้งจำหน่าย และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อีกทางหนึ่ง

2.4 การสร้างมูลค่าเพิ่มทางประเพณีวัฒนธรรม อาจจัดเป็นพิพิธภัณฑ์เพื่อแสดงเรือฟุ้งที่มีการประดิษฐ์ขึ้นมาและใช้ในการแข่งขัน

เป็นเรือฟุ้งที่มีความประณีต สวยงาม สมดุล สามารถฟุ้งได้ไกล เพื่อเป็นแหล่งต้นแบบของเรือฟุ้ง ให้ผู้สนใจได้ศึกษา นักท่องเที่ยวได้เข้าชม การจัดแสดงสาธิตการละเล่นฟุ้งเรือเป็นประจำ ไม่ต้องรอให้ถึงเทศกาลสงกรานต์ รวมทั้งอาจทำเรือฟุ้งขนาดเล็กจำหน่ายเป็นของที่ระลึก เป็นต้น ซึ่งสามารถสร้างค่านิยมร่วมในชุมชนกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการอนุรักษ์ ได้เช่นกัน

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง. (2558). **คู่มือประชาชน : การออกใบอนุญาตจัดให้มีการ
แข่งเรือฟ่ง**. สืบค้น กันยายน 16, 2566, จาก https://www.dopa.go.th/public_service/service_guide306/view307

กรมพัฒนาที่ดิน. (2556). **เขตการใช้ที่ดิน ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ
จังหวัดสระบุรี**. ปทุมธานี: กรมพัฒนาที่ดิน.

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. ศูนย์ปฏิบัติการพิชเศรษฐกิจ.

(ม.ป.ป.). **ไผ่ล้ามะรอก**. สืบค้น ตุลาคม 31, 2566, จาก

https://www.dnp.go.th/EPAC/bamboo_rattan/bamboo22.htm

กระทรวงวัฒนธรรม. ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม, (2553). **ประเพณีการ**

แข่งขันฟ่งเรือ. สืบค้น กันยายน 16, 2566, จาก <http://m-culture.in.th/album/view/37213/>

กลอย กรหิรัญ. (2567, 15 เมษายน). นักกีฬาฟ่งเรือชุมชนวัดมะขามเรียง

ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี. สัมภาษณ์.

ขายลำไม้ไผ่ ต้มไม้กวาดไม้ไผ่. (2562). สืบค้น ตุลาคม 31, 2566, จาก

<https://www.facebook.com/133495977251498/posts/413379442596482/>

คุณรู้จักการเล่น "ฟ่งเรือ" กันไหม. (2564). สืบค้น กันยายน 16, 2566, จาก

<https://www.blockdit.com/posts/601f70f124471b0ba79bea12>

ช่างตัด เลื่อยตัดไม้ ชุดเซฟตี้ ปั่นต้นไม้. (2562). สืบค้น ตุลาคม 31, 2566, จาก

<https://www.facebook.com/CUTTER1995/photos/a.595412527510110/907274666323893>

น้ำอ้อยก้อนโบราณ. (2562). สืบค้น ตุลาคม 31, 2566, จาก

<https://www.facebook.com/pafun.shopz>

- บ้านจอมยุทธ์ : การเล่นการพนันตามบัญชี ข. (2543). สืบค้น ตุลาคม 31, 2566, จาก https://m.baanjomuyut.com/library_3/extension-1/bet/26_4.html#google_vignette
- ประยงค์ จันทร์ฉาย. (2566, 24 ตุลาคม). ผู้ถ่ายทอดการละเล่นฟุ้งเรือชุมชน วัดมะขามเรียง ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี. สัมภาษณ์.
- ไผ่สีสุก. (ม.ป.ป.). สืบค้น ตุลาคม 31, 2566, จาก http://www.rspg.or.th/plants_data/use/weaving_2.htm
- ไผ่สีสุก ต้นไม้แห่งความมั่งมีศรีสุข. (ม.ป.ป.). สืบค้น ตุลาคม 31, 2566, จาก <https://kaset.today/พันธุ์ไม้/ไผ่สีสุก/>
- พระครูศุภธรรมคุณ. (2544). กีฬาฟุ้งเรือ : กีฬาพื้นบ้านวัดมะขามเรียง ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี. สระบุรี: วัดมะขามเรียง.
- . (2566, 24 ตุลาคม). เจ้าอาวาส วัดมะขามเรียง ตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี. สัมภาษณ์.
- พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478. (2478, 1 กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52, หน้า 1978/1.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์. (2557). เรื่องหวานๆ ของน้ำตาลอ้อย. สืบค้น ตุลาคม 31, 2566, จาก <http://www.snc.lib.su.ac.th/snclibblog/?p=45151>
- มิตทำสวน มีดการเกษตร และการเลือกใช้งานที่เหมาะสม. (2564). สืบค้น ตุลาคม 31, 2566, จาก <https://www.baanlaesuan.com/195506/garden-farm/farming-101/thai-knife>
- สำนักงานเกษตรจังหวัดสระบุรี. (ม.ป.ป.). แผนที่แสดงขอบเขตการปกครอง จังหวัดสระบุรี. สืบค้น ตุลาคม 31, 2566, จาก http://r01.ldd.go.th/dinThai/dinThai/สระบุรี/MAIN/SB/SB_00.html

องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี. (2563 ก.).

ประวัติวัดมะขามเรียง. สืบค้น กันยายน 16, 2566, จาก

https://paikwang.go.th/data.php?content_id=12

องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ขวาง อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี. (2563 ข.).

สภาพทั่วไป. สืบค้น กันยายน 16, 2566, จาก

https://paikwang.go.th/data.php?content_id=12

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ลพบุรี

321 ถนนนารายณ์มหาราช
ตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี 15000
โทรศัพท์ 0 3641 3096